

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

28

YASAMA YILI

2

SIRA SAYISI: 76

**İzmir Milletvekili Eyyüp Kadir İnanc ve Düzce
Milletvekili Ayşe Keşir ile 132 Milletvekilinin
Aile ve Gençlik Fonu Kurulması Hakkında
Kanun Teklifi (2/1735) ve Sağlık, Aile, Çalışma
ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

- **2/1735 Esas Numaralı Teklifin**

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4

- Katılma Yazıları7

- Genel Gerekçesi7

- Madde Gerekçeleri.....9

- **Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu11**

- **Muhalefet Şerhleri16**

- **Teklif Metni.....32**

- **Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin.....32**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aile ve Gençlik Fonu Kurulması Hakkında Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

<i>Eyyüp Kadir İnan</i> İzmir	<i>Ayşe Keşir</i> Düzce	<i>Zehranur Aydemir</i> Ankara
<i>Rümeysa Kadal</i> İstanbul	<i>Selman Özboyacı</i> Konya	<i>Zeynep Yıldız</i> Ankara
<i>Mesut Bozatl</i> Gaziantep	<i>Derya Ayaydın</i> İstanbul	<i>Ümmügülşen Öztürk</i> İstanbul
<i>Kayhan Türkmenoğlu</i> Van	<i>Mustafa Köse</i> Antalya	<i>Meryem Göka</i> Konya
<i>Kemal Çelik</i> Antalya	<i>İbrahim Ethem Taş</i> Antalya	<i>Şahin Tin</i> Denizli
<i>İbrahim Yurdunuseven</i> Afyonkarahisar	<i>Mustafa Demir</i> İstanbul	<i>Adem Çalkın</i> Kars
<i>Mustafa Arslan</i> Tokat	<i>Tamer Akkal</i> Manisa	<i>Ali Özkaya</i> Afyonkarahisar
<i>Abdulkadir Özel</i> Hatay	<i>Cevahir Uzkurt</i> Niğde	<i>Emine Yavuz Gözgeç</i> Bursa
<i>Ali İnci</i> Sakarya	<i>Emel Gözükara Durmaz</i> Bursa	<i>İsmail Ok</i> Balıkesir
<i>Mervan Gül</i> Siirt	<i>Radiye Sezer Katırcıoğlu</i> Kocaeli	<i>Yücel Arzen Hacıoğulları</i> İstanbul
<i>Atay Uslu</i> Antalya	<i>Asuman Erdoğan</i> Ankara	<i>Muhammet Müfit Aydın</i> Bursa
<i>Ahmet Salih Dal</i> Kilis	<i>Lütfiye Selva Çam</i> Ankara	<i>Resul Kurt</i> Adıyaman
<i>Abdurrahim Fırat</i> Erzurum	<i>Mehmet Emin Öz</i> Erzurum	<i>Mehmet Eyup Özkeçeci</i> Gaziantep
<i>Osman Zabun</i> Isparta	<i>Mustafa Oğuz</i> Burdur	<i>Yakup Otgöz</i> Muğla
<i>Cem Şahin</i> Karabük	<i>Orhan Ateş</i> Bayburt	<i>Durmuş Ali Keskinkılıç</i> Karabük

<i>Abdürrahim Dusak</i> Şanlıurfa	<i>Seda Gören Bölük</i> İstanbul	<i>Osman Sağlam</i> Karaman
<i>Tuğba Işık Ercan</i> İstanbul	<i>Mustafa Hulki Cevizoğlu</i> İstanbul	<i>Ahmet Kılıç</i> Bursa
<i>Çiğdem Koncagül</i> Tekirdağ	<i>Ali Kıratlı</i> Mersin	<i>Ayhan Salman</i> Bursa
<i>Sayın Bayar Özsoy</i> Kayseri	<i>Mustafa Yavuz</i> Bursa	<i>Havva Sibel Söylemez</i> Mersin
<i>Mestan Özcan</i> Tekirdağ	<i>Ömer Oruç Bilal Debgici</i> Kahramanmaraş	<i>Ali Taylan Öztaylan</i> Balıkesir
<i>İrfan Çelikaslan</i> Gaziantep	<i>Süleyman Özgün</i> Nevşehir	<i>Emre Çalışkan</i> Nevşehir
<i>Şebnem Bursalı</i> İzmir	<i>Yaşar Kırkpınar</i> İzmir	<i>Rukiye Toy</i> Sivas
<i>Hakan Aksu</i> Sivas	<i>Seda Sarıbaş</i> Aydın	<i>Gökhan Diktaş</i> Tekirdağ
<i>Şengül Karslı</i> İstanbul	<i>Yıldız Konal Süslü</i> İstanbul	<i>Rabia İlhan</i> İstanbul
<i>Hüseyin Altınsoy</i> Aksaray	<i>Murat Baybatur</i> Manisa	<i>Muhammed Avcı</i> Rize
<i>Yahya Çelik</i> İstanbul	<i>Vehbi Koç</i> Trabzon	<i>Sami Çakır</i> Kocaeli
<i>Nilgün Ök</i> Denizli	<i>Seydi Gülsoy</i> Osmaniye	<i>Cemil Yaman</i> Kocaeli
<i>Faruk Kılıç</i> Mardin	<i>Cüneyt Yüksel</i> İstanbul	<i>Orhan Kırçalı</i> Samsun
<i>Mehmet Ali Cevheri</i> Şanlıurfa	<i>İsmail Güneş</i> Uşak	<i>Meliha Akyol</i> Yalova
<i>Kemal Karahan</i> Hatay	<i>Adem Yeşildal</i> Hatay	<i>Çiğdem Karaaslan</i> Samsun
<i>Tahir Akyürek</i> Konya	<i>Adem Yıldırım</i> İstanbul	<i>Lütfi Bayraktar</i> Sakarya
<i>Ömer Özmen</i> Aydın	<i>Harun Mertoğlu</i> Rize	<i>Nurettin Alan</i> İstanbul

İsmail Çağlar Bayırcı
Kütahya

Mehmet Demir
Kütahya

Jülide Sarieroğlu
Ankara

Necmettin Erkan
Kırşehir

Erol Keleş
Elâzığ

Ercan Öztürk
Düzce

Latif Selvi
Konya

Tuba Vural Çokal
Antalya

Celalettin Köse
Gümüşhane

Ayşen Gürcan
Eskişehir

Derya Bakbak
Gaziantep

Fehmi Alpay Özalan
İzmir

Adil Biçer
Kütahya

Oğuzhan Kaya
Çorum

Faruk Aytek
Adana

Sunay Karamık
Adana

Orhan Yegin
Ankara

Fatma Serap Ekmekci
Kastamonu

Mustafa Hakan Özer
Konya

Nilhan Ayan
İstanbul

İsmail Erdem
İstanbul

Cevahir Asuman Yazmacı
Şanlıurfa

Fatma Aksal
Edirne

Bünyamin Bozgeyik
Gaziantep

Ahmet Çolakoğlu
Zonguldak

Mustafa Alkayış
Adıyaman

Kaan Koç
Ardahan

Sadettin Hülagü
Kocaeli

Belgin Uygur
Balıkesir

Halil Uluay
Kastamonu

Büşra Paker
İstanbul

Mehmet Uğur Gökgöz
Isparta

Ertuğrul Kocacık
Sakarya

Çiğdem Erdoğan Atabek
Sakarya

Mehmet Muharrem Kasapoğlu
İzmir

Ersan Aksu
Samsun

Muammer Avcı
Zonguldak

Ruken Kilerci
Ağrı

KATILMA YAZILARI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aile ve Gençlik Fonu Kurulması Hakkında Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

02.11.2023

Fatma Öncü

Erzurum

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 02/11 /2023 tarihinde sunulan 2/1735 Esas Numaralı Aile ve Gençlik Fonu Kurulması Hakkında Kanun Teklifi' ne imza sahibi olarak katılmak ister, bilginize arz ederim.

06.11.2023

Sena Nur Çelik

İstanbul

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/1735)	
ESAS	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu
TALİ	Plan ve Bütçe Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Aile kurumu, toplumumuzun temel birimi ve en önemli sermayesi olmakla beraber bireyi topluma hazırlayan yegâne kurumdur. Sağlam temeller üzerine inşa edilmiş bir aile, sağlıklı bir toplumun en önemli bileşenidir. Ailenin sahip olduğu güç ve çözüm kabiliyeti, toplumsal huzurun da teminatıdır. Toplumsal yapının ve kalkınmanın sağlıklı bir şekilde sürdürülebilirliği için aile kurumunun güçlendirilmesi son derece önem arz etmektedir.

Aile kurumu, bireyin ilk sosyal çevresi olması, bireye destek ve güven ortamı sunması, bireyin kimlik gelişiminde oldukça önemli bir konumda olması sebebiyle bireylerin yaşamında temel dayanak noktasını oluşturmaktadır. Birey sosyal varlık olma özelliğini bu yakın insan ilişkileri içinde kazanır. Yoğun ve yakın insan ilişkileri ile oluşan en uzun süreli etkileşim ağı olması nedeniyle aile, toplumun en temel kurumlarından biridir.

Söz konusu öneminden dolayı aile, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında, toplumun temel kurumu olarak tanımlanmaktadır. Anayasa'nın 41'inci maddesinde yer alan; *"Aile Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır; teşkilâtı kurar."* hükmü ile de bu yaklaşım vurgulanmaktadır.

Bu kapsamda Teklif ile Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı Aile ve Gençlik Fonu'nun kurulması öngörülmektedir. Fon vasıtasıyla, hali hazırda yürütülen destek programlarının etkililiğinin artırılması, hizmetlerin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılması ile aile kurumunun güçlendirilmesine katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda dinamik ve genç nüfus yapısının korunması ve evlenecek gençlerin desteklenerek aile kurumunun temellerinin sağlamlaştırılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda Teklif ile gelecek nesillerin sağlıklı aile ortamında hayata hazırlanması ve toplum refahının devamının sağlanması amaçlanmaktadır.

Ayrıca gençlerimizin hayalleri, idealleri, enerjileri ve dikkate değer vizyonları, içinde yaşadıkları toplumların sürekli gelişimi için vazgeçilmez unsurlardır. Bununla birlikte gençlerin karşılaştıkları problemler de günümüz toplumları ve gelecek nesiller için sorun ve beklentilerin asli unsurları olarak öne çıkmaktadır. Bu çerçevede Teklif ile; Fon vasıtasıyla ülkemizin beşeri sermayesi olan gençlerin nicelik ve nitelik bakımından en üst düzeye taşınması amacıyla; gelişimlerinin ve girişimlerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda Fonun kaynaklarının:

- Aile müessesesinin korunması ve güçlendirilmesi,
- Gençlerin evliliklerinin daha sağlam temeller üzerine kurulmasının sağlanması,
- Gençlerin ve ailelerin sosyal risklere karşı korunması,
- Gençlerin gelişim ve girişimlerine destek verilmesi,

için kullanılması öngörülmektedir. Bu itibarla belirlenen kaynakların yalnızca yukarıda belirtilen amaçlara özgülendiği Fon şeklinde özel bir yapı kurulmaktadır.

Söz konusu Fon'un gelirlerinin önemli bir kısmının kamu kaynaklarından karşılanacağı, yönetiminin farklı kamu kurumlarının temsilcilerinden oluşacağı ve gerçekleştireceği bazı işlemlerin kişilik gerektirebileceği hususları dikkate alınarak Fon'a kamu tüzel kişiliği verilmektedir.

Fon'un amaçları ile uygun projelerinin Yönetim Kurulunca onaylanmasından sonra ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına kaynak aktarımı yapılması öngörülmektedir.

Kaynak aktarımı yapılacak projelerin, projelere aktarılabilecek kaynak tutarının ve harcama programlarının Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı başkanlığındaki, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakan Yardımcısı, Gençlik ve Spor Bakan Yardımcısı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı ile Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısından oluşan ve oy çokluğu ile karar alan Fon Yönetim Kurulu tarafından belirlenmesi öngörülmektedir.

Fonun gelirlerinin, 30/5/2013 tarihli ve 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu kapsamında tahsil edilen Devlet hissesinin ve 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu kapsamında tahsil edilen Devlet hakkının %20'si, Kanun ve kararnamelerle kurulu bulunan ve kurulacak olan fonların gelirlerinden Cumhurbaşkanı kararıyla %10'una kadar aktarılabilecek tutarlar, proje geri ödemeleri, yurt içi ve yurt dışı her nevi nakdî bağış, yardım ve hibeler ile diğer gelirlerden oluşması öngörülmektedir. Ayrıca Cumhurbaşkanı; 6491 sayılı ve 3213 sayılı Kanun kapsamında aktarılabilecek tutarları iki katına kadar artırma ve sıfıra kadar indirme yetkisi verilmektedir. Fonun giderlerinin ise onaylanan projeler kapsamında aktarılan tutarlar (teşvik, hibe, destek, kredi ile teminatlar için) ve operasyonel giderlerden oluşması öngörülmektedir.

Kamu kaynaklarının kullanılmasına ilişkin hesap verilebilirlik ve şeffaflık ilkeleri kapsamında Fona ilişkin mali verilerin en geç altışar aylık dönemler itibarıyla kamuoyu ile paylaşılması öngörülmektedir.

Fona ve Fonun kaynaklarına ilişkin gelir/kurumlar vergisi, veraset ve intikal vergisi, damga ve harçlar, BSMV ve KKDF kapsamında bazı muafiyet ve istisnalar da tanınması düzenlenmektedir.

Fonun çalışma usul ve esasları, Fonun kaynakları ve giderleri ile Fondan kaynak aktarımına ilişkin usul ve esaslarının Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenmesi öngörülmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde ile; aile birliğinin oluşması ve sağlam temeller üzerinde kurulması ile aile yapısının desteklenmesi, gençlere geleceklerini güçlü temeller üzerinde inşa etmelerinde yardımcı olunması, gençlerin gelişim ve girişimlerine destek verilip sosyal risklere karşı korunmaları amacıyla Fon kurulması ve bu Fonun çalışma usul ve esaslarının düzenlenmesi öngörülmektedir.

Madde 2- Madde ile Fon'un kuruluş, yönetim ve işleyişine ilişkin genel çerçeve belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda Fonun Yönetim Kurulunun Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı başkanlığında, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakan Yardımcısı, Gençlik ve Spor Bakan Yardımcısı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı ile Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısından oluştuğu belirtilmiş olup, Fondan kaynak aktarımı yapılacak projeleri, aktarılabilecek kaynak tutarını, harcama programlarını belirlemeye yetkili olduğu ve kararlarını oy çokluğu ile alacağı düzenlenmektedir.

Ayrıca Fonun sekretarya hizmetlerinin Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yürütüleceği ve Fon kaynaklarının 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 12 nci maddesinde geçen nakit yönetim kuralları çerçevesinde değerlendirileceği öngörülmektedir.

Madde 3- Madde ile; Fon kaynakları (ilgili kanunlar kapsamında tahsil edilen petrol, doğal gaz ve maden gelirlerinin belirli bir oranı (%20'si), diğer fonların gelirlerinin bir kısmı, geri ödeme tutarları, bağış, yardım ve hibeler ve diğer gelirler) ve fon giderleri (onaylanan projeler kapsamında aktarılan tutarlar ve operasyonel giderler) düzenlenmiştir. Ayrıca 6491 sayılı ve 3213 sayılı Kanun kapsamında aktarılabilecek tutarlara ilişkin yüzdeleri %0 ila %40 arasında belirleme yetkisi (anılan kanunlar için ayrı ayrı olmak üzere) Cumhurbaşkanına verilmektedir.

Madde 4- Madde ile; temel olarak Yönetim Kurulu tarafından onaylanan projeler için ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına Fondan kaynak aktarımı ve öngörülmesi durumunda aktarılan bu tutarların Fona geri ödenmesi süreci açıklanmaktadır.

Projelerin ekonomik ve teknik açıdan yapılabilirliği ile Fon tarafından aktarılan tutarların kullanılmasına ilişkin sorumluluk ilgili kurum ve kuruluşlara bırakılmış ve ödeneklerin kaydedilmesi ile harcanmayan kısımları ertesi yıla devretme yetkileri de yine bu kurum ve kuruluşlara verilmiştir.

İlgili kurum ve kuruluşlara aktarılan kaynakların daha etkin bir şekilde yararlanıcılara ulaştırılabilmesi ve doğabilecek geri ödemelerin tahsili adına bu kurum ve kuruluşların, 6493 sayılı Kanun kapsamındaki ödeme hizmeti sağlayıcıları (5411 sayılı Kanun kapsamındaki bankalar, elektronik para kuruluşları, ödeme kuruluşları, Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi), 6361 sayılı Kanun kapsamındaki finansman şirketleri ve kredi garanti kurumları ile protokol yapabilmesine imkân tanınmaktadır.

Madde 5- Madde ile; Fonun talebi halinde, görev alanıyla sınırlı olmak üzere, ilgili kurum ve kuruluşlar ile bunların protokol imzaladığı finansal kuruluşların bilgi verme ve raporlama yükümlülüğünün çerçevesi çizilmektedir.

Ayrıca fon harcamalarına ilişkin şeffaflığın sağlanabilmesi adına Fona ilişkin mali verilerin en geç altışar aylık dönemler itibarıyla kamuoyu ile paylaşılacağı düzenlenmiştir. Öte yandan meri mevzuat hükümleri çerçevesinde Fon Sayıştay tarafından denetime tabi olacaktır.

Madde 6- Madde ile; Fonun tâbi olduğu muafiyet (kurumlar vergisi, damga vergisi ve harçlar) ve istisnalar düzenlenmektedir. Ayrıca, Fonun görevleriyle ilgili faaliyetlerinden elde ettiği kazançları dolayısıyla iktisadi işletme oluşmuş sayılmayacağı ve Fona yapılan nakdi bağış ve yardımların tamamının 193 sayılı Kanun ile 5520 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde gelir veya kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla beyan edilen gelirden veya kurum kazancından indirilebileceği düzenlenmektedir.

Fonun kaynaklarından yararlanıcılara aktarılan tutarlar dolayısıyla bankalar ve finansman şirketleri tarafından tahsil edilen faiz tutarları ile kar payları banka ve sigorta muameleleri vergisinden ve kaynak kullanımını destekleme fonuna yapılacak kesintilerden müstesna olacağına ilişkin düzenleme yapılması öngörülmüştür.

Madde 7- Madde ile Cumhurbaşkanına; Fonun çalışma usul ve esasları, Fonun kaynakları/giderleri ile Fondan yapılacak kaynak aktarımlarına yönelik düzenleme yapma yetkisi verilmektedir.

Madde 8- Yürürlük maddesidir.

Madde 9- Yürütme maddesidir.

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

13/11/2023

Esas No: 2/1735

Karar No: 3

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/1735 esas numaralı “Aile ve Gençlik Fonu Kurulması Hakkında Kanun Teklifi”, Komisyonumuzun 09/11/2023 tarihinde yapılan toplantısında görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla arz olunur.

1. Giriş

İzmir Milletvekili Eyyüp Kadir İNAN ile Düzce Milletvekili Ayşe KEŞİR ve 132 Milletvekili tarafından 02/11/2023 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 2/1735 esas numaralı “Aile ve Gençlik Fonu Kurulması Hakkında Kanun Teklifi”, Başkanlıkça 06/11/2023 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmiştir.

Komisyonumuzun 09/11/2023 tarihli toplantısında, Kanun Teklifi, ilk imza sahipleri ile Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı temsilcilerinin katılımlarıyla incelenip görüşülmüştür.

2. Kanun Teklifi ile Öngörülen Düzenlemeler

Teklif ile;

- Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı Aile ve Gençlik Fonunun kurulması, Fon vasıtasıyla, hâlihazırda yürütülen destek programlarının etkililiğinin artırılması, hizmetlerin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılması ile aile kurumunun güçlendirilmesine katkı sağlanması,
- Evlenecek gençlerin desteklenerek aile kurumunun temellerinin sağlamlaştırılması ve bu kapsamda gelecek nesillerin sağlıklı aile ortamında hayata hazırlanması, gençlerin nicelik ve nitelik bakımından en üst düzeye taşınması amacıyla, gelişimlerinin ve girişimlerinin desteklenmesi,
- Fonun kaynaklarının; aile müessesesinin korunması ve güçlendirilmesi, gençlerin evliliklerinin daha sağlam temeller üzerine kurulmasının sağlanması, gençlerin ve ailelerin sosyal risklere karşı korunması ile gençlerin gelişim ve girişimlerine destek verilmesi için kullanılması,
- Fondan kaynak aktarımı yapılacak projelerin, projelere aktarılacak kaynak tutarının ve harcama programlarının oy çokluğu ile karar alan Fon Yönetim Kurulu tarafından belirlenmesi,
- Fon Yönetim Kurulunun; Hazine ve Maliye Bakan yardımcısı başkanlığındaki, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakan yardımcısı, Gençlik ve Spor Bakan yardımcısı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan yardımcısı ile Sanayi ve Teknoloji Bakan yardımcısından oluşması,
- Fonun gelirlerinin önemli bir kısmının kamu kaynaklarından karşılanması, yönetiminin farklı kamu kurumlarının temsilcilerinden oluşması ve Fona kamu tüzel kişiliği verilmesi,
- Fonun gelirlerinin, Türk Petrol Kanunu kapsamında tahsil edilen Devlet hissesinin ve Maden Kanunu kapsamında tahsil edilen Devlet hakkının %20’si, Kanun ve kararnamelerle kurulu bulunan ve kurulacak olan fonların gelirlerinden Cumhurbaşkanı kararıyla %10’una kadar aktarılacak tutarlar, proje geri ödemeleri, yurt içi ve yurt dışı her nevi nakdî bağış, yardım ve hibeler ile diğer gelirlerden oluşması,
- Cumhurbaşkanına; 6491 sayılı ve 3213 sayılı Kanun kapsamında aktarılacak tutarları iki katına kadar artırma ve sıfıra kadar indirme yetkisi verilmesi,
- Fonun giderlerinin ise onaylanan projeler kapsamında aktarılan tutarlar (teşvik, hibe, destek, kredi ile teminatlar için) ve operasyonel giderlerden oluşması,
- Kamu kaynaklarının kullanılmasına ilişkin hesap verilebilirlik ve şeffaflık ilkeleri kapsamında Fona ilişkin mali verilerin en geç altışar aylık dönemler itibarıyla kamuoyu ile paylaşılması,

- Fona ve Fonun kaynaklarına ilişkin gelir/kurumlar vergisi, veraset ve intikal vergisi, damga ve harçlar, BSMV ve KKDF kapsamında bazı muafiyet ve istisnalar da tanınması,

- Fonun çalışması, Fonun kaynakları ve giderleri ile Fondan kaynak aktarımına ilişkin usul ve esaslarının Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesi,

şeklinde düzenlemeler öngörülmektedir.

3. Teklif Üzerinde Yapılan Görüşmeler

Komisyon Başkanı Ankara Milletvekili Vedat BİLGİN, görüşmelerin başında yaptığı konuşmada özetle; ekonomik gelişme sürecinde olan ülkelerde toplumsal dayanışmanın çok önemli olduğunu, toplumsal dayanışmayı örgütsel olarak destekleyecek yapılara ihtiyaç duyulduğunu, bu ihtiyacın ekonomik sorunların arttığı ve gelir dağılımında düşük pay alan grupların daha çok etkilendiği ortamlarda daha fazla hissedildiğini; Aile ve Gençlik Fonunun da bu kapsamda düşünülen bir konu olduğunu, bu Fona yeni yuva kuran gençlere destek olmak, aile sorunlarına, gençlik sorunlarına dönük araştırmalar yapmak veya bu konuda yapılacak faaliyetleri desteklemek üzere özellikle yeni çıkarılan doğal gaz, petrol ve maden kaynaklarından belli bir payla kamu kaynaklarının aktarılmasının öngörüldüğünü, böylece sosyal dayanışmayı güçlendirmek üzere yapısal bir düzenleme getirildiğini ifade etmiştir.

Teklifin geneli üzerinde yapılan müzakerelerde, ilk imza sahibi İzmir Milletvekili Eyyüp Kadir İNAN;

- Toplumda ve gençlerde, aile kurma isteğine ve bununla ilgili gerek ekonomik gerek sosyal devletin tüm kurumlarının ortaya koyacağı kolaylıklarla ilgili uzun zamandır büyük bir beklenti oluştuğunu, Kanun Teklifinin bu beklentiyi karşılamayı amaçladığını,

- Teklifle gençlerin aile kurma sürecindeki kaygılarını en aza indirmeyi hedeflediklerini, ayrıca, gençlere en geniş şekilde katkıda bulunulması, gençlerin gelişim ve girişimlerine destek verilip sosyal risklere karşı korunmalarının amaçlandığını,

- Fona mevcut doğal gaz, petrol ve maden kaynaklarından yüzde 20’lik bir bölümün aktarılmasıyla 4,5-5 milyar liralık bir kaynağın oluşturulabileceğini öngördüklerini,

- Bu Fon vasıtasıyla hâlihazırda yürütülen destek programlarının etkilerinin artırılması, hizmetlerin çeşitlendirilmesi, yaygınlaştırılmasıyla aile kurumunun güçlendirilmesinin amaçlandığını,

- Fonun gelirlerinin önemli bir kısmının kamu kaynaklarından karşılanacağı, yönetiminin farklı kamu kurumlarının temsilcilerinden oluşacağı ve Fona kamu tüzel kişiliği verildiğini,

- Fondan yararlanacak genç sayısını en yüksekte tutmak için Teklifte yaş sınırı koymadıklarını, yaş sınırının proje kapsamında ilin ve bölgenin özelliğine göre değerlendirilip esnetileceğini ve hedeflerinin en kısa sürede 81 ildeki gençlerin hepsine ulaşmak olduğunu,

ifade etmiştir.

Toplantıya katılan milletvekilleri tarafından;

- Fon kaynakları ve dolayısıyla kamu vergi kaynaklarının nasıl kullanılacağı konusunda bir belirgin çerçeve, kriter ve yaş aralığının belirtilmediği,

- Fon, Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı olarak kurulduğundan ötürü ilgili yönetmeliğin Cumhurbaşkanı tarafından değil, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından düzenlenmesi gerektiği,

- Bütçe sistemi ve harcama mevzuatı dışında bir fon oluşturulması, bu fonun gelir ve giderlerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasına ilişkin hususların belirsiz olması ve kamuya gereksiz yeni bir mali yük getirecek olması nedeniyle düzenlemenin hiçbir kamusal yararının bulunmadığı,

- Hâlihazırda öğrenim kredisi ödeme gücü bulunan binlerce genç varken bu gençler için bir istihdam alanı yaratmadan bir de evlilikle ilgili başka bir kredi borcu yüklemenin ironik olduğu,

- Desteğin öncelikle deprem bölgesine yapılmasının yanlış olduğu bu bölgedeki insanların barınacakları evleri yok iken birincil ihtiyacın evlenme olamayacağı,

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının oluşturacağı program ve projelere bütçe sağlayarak Fonla yapılması planlanan tüm bu çalışmalarını hayata geçirebilecekken, neden böyle bir fonun oluşturulmasına ihtiyaç duyulduğunun anlaşılamadığı,

- Fonun etkin, ekonomik ve verimli kullanımı için, kaynakların kurum ve kuruluşlara aktarılmasından sonra nasıl kullanıldığının izlenmesi gerektiği, doğru ve gereğince harcanmasının önemli olduğu,

- Bu Fon ile gençlere sağlanacak kredilerin geri ödemelerinin garanti altına alınması gerektiği, kredilerin geri ödenememesi durumunda, yardımlara muhtaç yeni aileler oluşacağı,

- Daha önce kurulmuş olan fonların geçmişteki yönetim sorunları göz önüne alınarak mali disiplinsizlik ve denetimsizliğin önüne geçilmesi, böylece yeni fonların kurulması ve yönetilmesinde aynı hataların yapılmaması gerektiği, atılacak adımların şeffaf ve hesap verilebilir olmasının gerektiği,

- Teklifin bütüncül bir çözüm üretmekten uzak olduğunu, görevli bir Bakanlık olmasına rağmen sanki bir alternatif yapı kurulduğu ve denetim konusunun muğlak olduğu,

- Aile ve sosyal yapıların geliştirilmesi, güçlendirilmesi ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına destek sağlanması amaçlarıyla yalnızca evlilik değil, geniş bir kapsamda aile yapısının ve gençlerin toplumda sahiplenilmesinin önemli ve kıymetli olduğu,

- Denetim konusunda dile getirilen eleştirilerin yersiz olduğu, hem kaynak aktarılan kuruluşların hem de Fonun Sayıştay denetimine tabi olduğu,

- Gençlerin en geniş ölçüde yararlanmaları amacıyla kaynak aktarımının esnek tutulduğu,

- Fonun sadece evlilikte değil, gençlere doğrudan ve dolaylı her konuda destekte bulunabileceği,

- Teklifte iddia edildiği gibi vakıf ve derneklere kaynak aktarımı gibi bir durumun kesinlikle söz konusu olmadığı,

ifade edilmiştir.

4. Komisyonun Maddeler Hakkındaki Kararı

Teklifin geneli üzerindeki görüşmelerin tamamlanması ardından, Teklifin maddelerine geçilmesi kararlaştırılmıştır. Yapılan görüşmelerde, Teklifin maddeleri ve tümü oy çokluğuyla aynen kabul edilmiştir.

Kanun Teklifinin tamamı tereddütleri gidermek ve anlamı netleştirmek amacıyla terim ve ibareler, kanun dili ve tekniği bakımından gözden geçirilmiş ve metinde redaksiyon mahiyetinde ekleme ve değişiklikler yapılmıştır.

5. Genel Kurulda Temsil

İç Tüzük'ün 45'inci maddesi uyarınca Genel Kurul görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere; İstanbul Milletvekili Halit Yerebakan, Kocaeli Milletvekili Sadettin Hülagü ve Elâzığ Milletvekili Erol Keleş özel sözcü olarak seçilmişlerdir.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Vedat Bilgin</i>	<i>Orhan Ateş</i>	<i>Ümmügülşen Öztürk</i>
Ankara	Bayburt	İstanbul
Kâtip	Üye	Üye
<i>Pelin Yılık</i>	<i>Yüksel Arslan</i>	<i>Serkan Sarı</i>
Çankırı	Ankara	Balıkesir
	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Zeki Korkutata</i>	<i>Kayıhan Pala</i>	<i>Fevzi Zırhlıoğlu</i>
Bingöl	Bursa	Bursa
	(Muhalefet şerhimiz vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>Sema Silkin Ün</i>	<i>Erol Keleş</i>	<i>Sevan Sivacıoğlu</i>
Denizli	Elâzığ	İstanbul
	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye	Üye	Üye
<i>Halit Yerebakan</i>	<i>Tuba Köksal</i>	<i>Ömer Faruk Gergerlioğlu</i>
İstanbul	Kahramanmaraş	Kocaeli
(Bu raporun özel sözcüsü)		(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Sadettin Hülagü</i>	<i>Muhip Kanko</i>	<i>İsmail Çağlar Bayırcı</i>
Kocaeli	Kocaeli	Kütahya
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Son oylamada bulunamadı, muhalefet şerhimiz vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>Sümeyye Boz</i>	<i>Hakan Aksu</i>	<i>Cüneyt Aldemir</i>
Muş	Sivas	Tokat
(Muhalefet şerhimiz vardır)		
	Üye	
	<i>Ali Karaoba</i>	
	Uşak	
	(Muhalefet şerhimiz vardır)	

MUHALEFET ŞERHİ

TBMM Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu, 2/1735 esas sayılı, “**Aile ve Gençlik Fonu Kurulması Hakkında Kanun Teklifi**”ni görüşerek, 28. Yasama Dönemi’nin, uluslararası antlaşmalar dışında, beşinci, komisyonunun ise görüştüğü ilk teklife ilişkin raporunu Meclis Başkanlığı’na sunmuştur. Teklifin gerekçesinde;

“... Bu kapsamda Teklif ile Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı Aile ve Gençlik Fonu’nun kurulması öngörülmektedir. Fon vasıtasıyla, hali hazırda yürütülen destek programlarının etkililiğinin artırılması, hizmetlerin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılması ile aile kurumunun güçlendirilmesine katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda dinamik ve genç nüfus yapısının korunması ve evlenecek gençlerin desteklenerek aile kurumunun temellerinin sağlamlaştırılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda Teklif ile gelecek nesillerin sağlıklı aile ortamında hayata hazırlanması ve toplum refahının devamının sağlanması amaçlanmaktadır. Ayrıca gençlerimizin hayalleri, idealleri, enerjileri ve dikkate değer vizyonları, içinde yaşadıkları toplumların sürekli gelişimi için vazgeçilmez unsurlardır. Bununla birlikte gençlerin karşılaştıkları problemler de günümüz toplumları ve gelecek nesiller için sorun ve beklentilerin asli unsurları olarak öne çıkmaktadır. Bu çerçevede Teklif ile; Fon vasıtasıyla ülkemizin beşeri sermayesi olan gençlerin nicelik ve nitelik bakımından en üst düzeye taşınması amacıyla; gelişimlerinin ve girişimlerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır.”

şeklindeki genel çerçevesine, Komisyon aşamasında, Cumhuriyet Halk Partisi olarak “aile” ve “gençlik” gibi çok önem verdiğimiz konular olduğundan yapıcı katkılarımızı sunmuş olmakla birlikte; teklifin tanımlar, kapsam ve yeni bir fon kurulması ile ilgili itirazlarımızı da şerhe koymak gerekliliği doğmuştur.

Şerh yazımızdaki teklifin geneli ve maddelerine ilişkin değerlendirmelerimizden önce AKP’li yıllarda, ailenin ve özellikle gençliğin hem ekonomik hem de sosyal açıdan geldiği durumu ortaya koymak gerekir.

Öncelikle Anayasaya göre yurttaşların devletten eğitim, sağlık, çalışma, sosyal güvenlik, çevre, konut, ailenin korunması ve kamu yararının sağlanması gibi birçok toplumsal gereksinimin yerine getirilmesini istemesi, hak düzeyinde tanınmıştır. Bu bağlamda, hükümetin politikaları “sosyal bir hukuk devleti”nin gereği olarak yurttaşların ekonomik ve sosyal haklarını sağlayabildiği ölçüde başarılı sayılabilir.

Kabul etmek gerekir ki dünya ve ülkemiz büyük bir hızla değişmekte ve olgusal düzeyde toplumsal ilişkiler giderek çeşitlenmektedir. Olgusal düzeyde yaşanan bu değişim hızına ve artan çeşitliliğe koşut yeni politikalar tasarlamak ve uygulamak gerekmektedir. İşte bu değişimin en başat aktörü ise gençlerimizdir.

Türkiye OECD ülkeleri içinde en genç nüfusa sahip dördüncü ülke konumundadır. Bu genç ve dinamik nüfus, maalesef, Türkiye için bir gelişme kaldıracına dönüştürülememiştir. Fırsat ve avantaja çevrilememiştir.

Gençlerimiz, ailelerinin büyük fedakârlıklarla yetiştirilmelerine karşın AKP iktidarının karşılımları çıkardıkları engeller ve gelecek kaygısı nedeniyle, ailelerini arkalarında bırakarak, gelişmiş ülkelere yerleşmeyi düşünmektedir. Böylelikle hem aileler parçalanmakta hem de ülkemiz yetişmiş beyinlerini, gençlerini kaybetmektedir. Türkiye’de her 100 gençten yaklaşık 25’i işsizdir. Geniş tanımlı genç işsizliği %40’ı aşmıştır. Bu durum, Türkiye’deki gençlik krizinin boyutunu çarpıcı biçimde gözler önüne sermektedir.

Gençler hak ettikleri saygıyı ve değeri görmek istemektedir. Ancak ülkemizdeki mevcut yönetim anlayışı gençlerin taleplerine kulaklarını tıkamakta, onlara iş imkânları ve kendilerini özgürce ifade edebilecekleri ortamlar sağlamamaktadır. AKP’nin liyakatsiz atamalar, siyasi kayırmacılık, baskı ortamı ve farklılıklara saygılı olmayan tektipleştirici politikaları gençleri hayal kırıklığına uğratmakta, ülkemize küstürmektedir. Gençlerimiz geleceklerinden vazgeçmemek için ülkemizden ve ailelerinden uzak kalmayı göze almaktadır.

Ne eğitimde ne istihdamda olmayan gençlerin (Ev gençleri) sayısı da çığ gibi büyümektedir. OECD ülkeleri arasında ev gençlerinin sayısının en fazla olduğu ülke Türkiye’dir. Bu durum, her şeyden önce bu gençlerin toplumsal aidiyet duygularını, ülkemize olan inançlarını ve kendilerine olan güvenlerini sarsmaktadır. Gençlerimiz kendilerini değersiz hissetmekte ve kişilikleri örselenmekte; rencide olmaktadır. Ev gençleri sosyalleşme sorunları yaşamakta, gençler açısından yaşamsal bir tehlike olan madde bağımlılığı gibi tehditlere açık hâle gelmektedir. Bu çok boyutlu ve yapısal sorun çözülemeyen, aileler ve gençler bu sorun karşısında âdeta kendi kaderlerine terk edilmektedir.

Hayat pahalılığı ve işsizlik nedeniyle gençler isteseler de yuva kuramaz hâle gelmiştir. Gençler, iş ve gelir temin etmek, geleceğe karşı güven duyabilmek ve yaşamını garantiye almak konusunda ciddi engellerle karşı karşıya olduğundan kendi ailelerini kurmak konusunda da çekinceli davranmaktadır. Bu durum, evlenmek isteyen gençler açısından evliliklerin daha ileri yaşlarda gerçekleşmesine veya hiç gerçekleşmemesine neden olmaktadır.

Sonuç olarak, iktidarın tercih ettiği politikalar nedeniyle istihdam temelli ekonomi ve sosyal politikaları uygulanmamakta ve işsizlik sorununa kalıcı çözüm bulunmamaktadır. Gençler, kendine güvenen, kendine yeten, kendisiyle ve ülkesiyle barışık mutlu bireyler olarak hem ailelerine hem de ülkemize değer katmamaktadır. Evlenmek ve çocuk sahibi olmak isteyen gençler, hayatlarının baharında gelecek kaygısıyla planlarını ertelemek ve hayallerinden vazgeçmek zorunda kalmaktadır. Dahası, çok acı şekilde yaşadığımız, gençlerimizin yaşadığı zorluklar ve eşitsizlikler nedeniyle, bazıları psikolojik sıkıntıları ile baş edememekte, geri dönülmez yollara girerek hayatlarına maalesef son vermektedir. Son yıllarda artış gösteren genç intiharlarındaki artış, bu durumun en önemli göstergelerinden biridir.

CHP, AKP iktidarlarının seyirci kaldığı bu sorunlara çözüm bulmanın, aile yapısında ortaya çıkan çöküşü durdurmanın, ataerkil şiddet ve ekonomik şiddet karşısında ezilen kadını, uzun süre ailelerine bağımlı yaşayan gençleri, çocukları ve yaşlı nüfusu korumanın ve güçlendirmenin öneminin farkındadır. Bu bağlamda sosyal güvenlik sistemi başta olmak üzere, bireyleri ve ailelerini toplumsal yaşamda karşılaşılabileceği risklere karşı koruyan, geleceğini güvence altına alan bütüncül kamu hizmetlerini ve sosyal destek ağlarını destekliyor, “sosyal koruma” programlarının kapsam ve içeriğinin genişletilmesi için muhalefet olarak görevimizi yapmaya devam ediyoruz.

Teklifin Genel Üzerine Değerlendirme

02/11/2023 tarihinde İzmir Milletvekili Eyyüp Kadir İNAN, Düzce Milletvekili Ayşe KEŞİR ve 134 Milletvekilinin imzası ile 2/1735 Esas Numaralı Aile ve Gençlik Fonu Kurulması Hakkında Kanun Teklifi Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. Teklif 07/11/2023 tarihinde komisyon üyelerine gönderilmiş ve 09/11/2023 tarihinde Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda gündeme alınmıştır. Komisyonun teklifi görüşeceği gün, TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda Sağlık Bakanlığı Bütçesi görüşüleceğinden ve Komisyonun CHP’li üyelerinin Plan ve Bütçe Komisyonu toplantısında bulunmaları gerekeceği uyarısı yapılmış ancak Komisyon tarihinde bir değişikliğe gidilmemiştir. Bu sebeple Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun CHP’li üyeleri her iki komisyonda da bulunmak için olağanüstü çaba göstermiştir. Komisyonu oluşturan başlıkları gündeme alan Komisyon toplantılarının aynı gün yapılmaması talebi, Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekilleri tarafından Komisyonda da dile getirilmiştir.

İki maddesi yürütme süreçleri olmak üzere toplam 9 maddeden oluşan bu teklif Aile ve Gençlik Fonu oluşturulması amacı ile AKP Milletvekilleri tarafından hazırlanmıştır. Komisyon toplantısına konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşü dinlenmek üzere davet edilmemesi büyük bir eksiklikler.

Teklif, soyut ve ucu açık kavramlarla tanımlanan ve kanun yapım tekniklerinden uzak bir şekilde içeriği ikincil mevzuatlarla açıklanacak şekilde yazılmıştır. Teklif hakkında, teklifi veren milletvekilleri tarafından Komisyonda yapılan açıklamalar, kanun teklifi metni içinde yer almamaktadır.

Aile ve gençlik üzerine bir kanun teklifi hazırlanmış olması, seçilen konu açısından, Cumhuriyet Halk Partisi adına memnun edici niteliktedir. Ancak hem aile ve gençlik adına yapılacak desteklerin oluşturulacak yeni bir fon ile gerçekleştirilecek olması hem de aile ve gençlik tanımlarının dar bir alana sıkıştırılması sebebiyle, Cumhuriyet Halk Partisi kanun teklifinin geneline itiraz etmektedir.

İlk husus; 2024-2026 Orta Vadeli Programda “Kamu kesimi genel dengesinde yer alan fon ve döner sermayelerin harcama ilkeleri belirlenecek, bütçenin birlik ilkesinin uygulamasının güçlendirilmesine yönelik özel gelir, fon ve benzeri uygulamalar gözden geçirilecektir.” diye belirtilmesine karşın, bu teklif ile “yeni bir fon kurulması” ve buradan yapılacak harcamaların da özel gelir ve özel ödenek şeklinde uygulanması öngörülmektedir. Bu teklif ile 2024-2026 Orta Vadeli Programında ifade edilen ve Cumhurbaşkanlığı Hükümeti tarafından sahiplenilen politikanın tam tersine bir düzenleme yapılmaktadır. Kamu yönetimi açısından, özellikle 1983 sonrası Özal Hükümetlerinin yaptığı düzenlemeler sonrasında yaşanan sıkıntılar göz önüne alındığında, yeni bir fon oluşturmanın bazı sorunları karşımıza çıkarma olasılığı dikkate alınmalıdır. Kanun teklifinde belirtildiği şekliyle, kamu bütçesinden aktarılabilecek kaynaklarla oluşturulacak bu yeni fon, 5 farklı bakanlığın eşgüdümüyle yine kamu kurum ve kurumları aracılığıyla vatandaşlara ulaştırılacaktır. Böyle bir fon oluşturulduğunda denetim ve takip açısından sorunlar çıkması olasıdır. Türkiye Varlık Fonu Kanunu sonrasında da deneyimlendiği gibi, fonların saydam bir biçimde ve düzenli olarak denetlenmesi ve denetim sonuçlarının kamuoyuna açıklanmasıyla ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Sayıştay

raporlarının da açık olarak ortaya koyduğu gibi, Türkiye Varlık Fonu bağımsız denetime tabi olmasına karşın çok az bir kısmı Sayıştay tarafından raporlanabilmektedir.

Cumhuriyet Halk Partisi; İşsizlik Fonu ve Varlık Fonu’nda olduğu gibi Aile ve Gençlik Fonu ile bütçe içinde dikey yapılar oluşturulması durumunda hem finansman açısından hem de örgütlenme ve yönetim açısından bu yapılanmaların kamu yönetimini zaafa sürükleyebileceğini ısrarla vurgulamaktadır. Mevcut yapılanmada, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlıklarının görev tanımı içinde yer alan; aile ve gençlik tanımlarının hangi noktada yetersiz kaldığı konusunda Cumhuriyet Halk Partisi üyeleri ikna olmamıştır. Çünkü Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı misyonunu “Bireyin, ailenin ve toplumsal değerlerin korunması, güçlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik bütüncül ve adil sosyal hizmet modelleri geliştirmek ve uygulamak”, vizyonunu “Toplunun her bir ferdine ulaşarak etkin sosyal hizmet sunumuyla ülkemizin sosyal kalkınmasında öncü bir kurum olmak” olarak; benzer şekilde Gençlik ve Spor Bakanlığı da misyonunu “Ülkemiz gençliğini ve sporunu günümüz gerekleriyle uyumlu, geleceğin meydan okumalarına karşı hazırlıklı, yerli değerlere duyarlı, dünya kültürünü reddetmeyen, yenilikçi ve rekabetçi bir düzeye ulaştırmak”, vizyonunu ise “Yerelden evrensele değişimin ve gelişimin öncüsü bir gençliğin Bakanlığı olmak” biçiminde tanımlamaktadır. Görüldüğü üzere, böyle bir fonun kurulması için sunulan gerekçelere bakıldığında, kurulacak olan fonun esasına göre çalışan zaten Bakanlıklar mevcuttur; Bakanlıkların kendilerini tanımladıkları gerekçelerle kurulacak fonun gerekçeleri büyük ölçüde örtüşmektedir. Bu temel nedenle, böyle bir fon ile yeni bir yapılanma yaratmak hem işlevsel olarak yetersiz hem de kanuni olarak gereksizdir.

Kanun teklifinde açıkça yazmamasına rağmen; hem komisyon toplantısında teklifi veren milletvekilleri tarafından hem de basında dile getirildiği haliyle, eğer bu fon ile evlenmek isteyen ama parası olmayan gençlere finansman desteği sağlanması düşünülerek böyle bir fonun oluşturulması fikri bir zemine oturtulmaya çalışılıyorsa; mevcut durumdaki kamu yönetimi yapısında bu desteğin verilmesini engelleyecek herhangi bir yasal kısıtlılık olmadığı görülmektedir. Hâl böyleyken aile ve gençlere sağlanacak destekleri mevcut kamu yönetimine bağlı bir bakanlık yapısı altında yapmak söz konusuysa ayrıca bir fon oluşturulmasına Cumhuriyet Halk Partisi karşı görüş sunmaktadır. Kısaca, Cumhuriyet Halk Partisi fonların mali disiplini bozması, kaynakların etkin kullanımı konusunda (bugüne kadarki deneyimlerin ışığında) başarılı olmaması, amacı dışında (İşsizlik Fonu örneğinde olduğu gibi, işsizler için kurulan fondan işsizlerden daha çok işverenlere kaynak aktarılmaktadır) kullanılabilmesi, denetlenmesinin sınırlı kalması ve idare açısından sıkıntılar yaratması nedeniyle, bir müstakil fon kurulması yerine, bütçe içerisinde Sayıştay denetimine tabi yeni bir fasıl açılarak kaynakların söz konusu fasıla aktarılması görüşünü savunmaktadır.

İkinci husus ise, kanun teklifinde aile ve gençlik fonu kurulurken gençliğin tanımı, aile tanımı, gençliğin yaş sınırı, bu evliliklerin sağlam temeller üzerine kurulması gibi kavramların bazı boşluklarla karşımıza çıkarıldığı görülmektedir. Bu haliyle kanun teklifinde ‘aile’ yalnızca genç bireyler arasında evlilik bağına indirgenmiş bulunmaktadır. Oysa dünyada yaygın olan ülkemizde de özellikle son yıllarda giderek yaygınlaşmaya başlayan örneğin tek ebeveynli aileler, evlenmeyi tercih etmeyen, yalnız başlarına ya da aileleriyle birlikte yaşayan gençler ve boşanmış aileler söz konusudur. Bu kadar dar bir şekilde ele alınmış aile tanımı ile bu kanun

teklifi dışlayıcıdır; aile kavramı içerisinde olması gereken bireyleri dışlayıcı bir özellik taşımakta, evlilik kurumunu da bu haliyle aile tanımıyla birlikte ele alarak, aile kavramını sanki evlilik olmazsa aile olmaz gibi bir sınırlandırmayla karşımıza getirmektedir.

Gençlerle ilgili bir yasa yapım sürecinde; gençlerin bir birey olduğu ve kendi öz iradelerini kullanarak hayatlarını nasıl yaşayacaklarına karar verebilecekleri göz önüne alınmalıdır. Bu kanun teklifinde olduğu gibi, gençler otonomileri yok sayılan ve yalnızca aile kurumunun bir uzantısı biçiminde ele alınmamalıdır. Ayrıca gençleri ilgilendiren yasama süreçlerinde, gençlerin yaşamlarında karşılaştıkları sorunlar öncelenmelidir. Örneğin 15-24 yaş arasındaki 11,7 milyon genci kapsayan TÜİK (2021) Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması'na göre; gençlerin 2,13 milyonu, yaklaşık yüzde 20'si bir bilgisayara, ayrıca yaklaşık yüzde 10'u internet bağlantısına sahip değildir. 1,29 milyonu eskimiş giysilerini yenisiyle değiştirememektedir. 1,13 milyonu ikinci bir ayakkabı alamadığını, 1,78 milyonu ise gelişimlerine katkıda bulunabilecek kültürel etkinliklere (sinema, konserler başta olmak üzere ücretli boş zaman faaliyetleri) kaynak aktaramadığını ve 1,44 milyonu küçük bir miktar parayı bile kendini iyi hissetmek için harcayamadığını belirtmiştir. Bu istatistiklere ek olarak; OECD verilerine göre Türkiye'de 2022 yılında 20-24 yaş grubunda ne okulda ne istihdamda olmayanların oranı yüzde 33,3 ile rekor düzeydedir. Yaklaşık olarak her üç gençten biri ne okulda okumakta ne de işte istihdam edilmektedir. Tüm bu veriler ışığında gençlere yapılacak desteklerin ve bu konuda gündeme getirilecek kanun tekliflerinin, yukarıda sözü edilen ev gençlerine de katkıda bulunabilecek düzenlemeleri içermesi beklenir.

Diğer bir açıdan, kanun teklifinde aileye ilişkin kavramlar hep olumlu olarak karşımıza getirilmiştir. Ancak aileyle ilgili olumlu özelliklerin yanı sıra aile hakkında olumsuz özellikleri de gözeten; olumsuzlukları hem önlemek hem de çözmek için çaba tüketen bir yaklaşıma ihtiyaç bulunmaktadır. En olumlu tanımları ile idealize edilse de sosyolojik bir gerçeklik olarak "aile" denildiği zaman, maalesef, her zaman çok da iyi bir organizasyonun ortaya konmadığı hiçbir şekilde göz ardı edilmemelidir. Çünkü bazı aileler çatışma, şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin de yeniden üretildiği sosyal kurumlardır. Dünya Ekonomik Forumu tarafından yayınlanan 2023 yılı küresel toplumsal cinsiyet eşitliği endeksi raporuna göre, endeksin hesaplanabildiği 146 ülke arasında Türkiye maalesef 129'uncu sıradadır. Bu sıralama ülkemiz için büyük bir utançtır. Aile kavramı konuşulurken, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin nasıl azaltılabileceği de tartışılmalıdır. En başta çocuklar olmak üzere, çocukları ve kadınları koruyacak bir yapının da aile ve gençlik ile ilgili bir yasama süreci içerisinde yer alması gerekliliği ortadadır.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun (UNFPA) Haziran 2023'te yayımladığı verilere göre; Türkiye'de 2007-2021 yılları arasında 'Ev İçi Şiddet Acil Yardım Hattı'na 28 bin 198 arama yapıldığı, yapılan aramaların analizine göre failin en yüksek oranda 'eş' (%63), sonra da aile üyesi (%21) olduğu, gelen aramalara göre failerin yüzde 90'nının erkek ve şiddete maruz bırakılanların yüzde 73'ünün evli, yüzde 12'sinin bekar ve yüzde 7'sinin de boşanmış kişiler olduğu; en yaygın olarak şiddet mağdurlarına; fiziksel (17601), duygusal (15059), sosyal (5608), ekonomik (4346) ve cinsel (1456) şiddet uygulandığı anlaşılmış; aramaların büyük çoğunluğunun bilgi almak için yapıldığı ve en çok sığınma evleri ile ilgili bilgi talep edildiği raporlanmıştır. Aynı raporda en çok sayıda çağrının pandeminin başladığı ve eve kapanmaların

yaşandığı 2020 yılında gerçekleştiği, 900'den fazla kişinin hattı birden fazla kez aradığı ve kadın sığınma evleri ilgili taleplerinin olduğu da bildirilmiştir. Sığınma Evleri konusunda ise bu duruma ilişkin özellikle yerel yönetimlere yüklenmiş görevler olmasına rağmen, ülke çapında büyük bir sıkıntının var olduğu da aile ve gençlik ile ilgili bir yasama çalışması yapılırken dikkate alınmalıdır.

Cumhuriyet Halk Partisi, bu kanun teklifiyle ilgili olarak; teklifin hem "aile" hem de "gençlik" tanımlarında günümüzün ihtiyaçlarına yanıt vermeyen ve kapsamı daraltan bir özelliği olması, aile kurumunun yol açtığı veya yol açabileceği olumsuzluklara karşı bütüncül bir çözüm üretmekten uzak olması, sosyal risklere karşı bir sosyal güvenlik mekanizması ve görevli bir Bakanlık olmasına rağmen alternatif bir yapı kurulması, kurulacak fonun denetim konusunun muğlak olması ve nasıl işleyeceği açık olarak belli olmayan bir yapının teklif edilmiş olması nedeniyle bu teklife muhalefet şerhi koymak zorunluğunu ifade etmektedir.

Teklifin Maddelerine İlişkin Değerlendirilmesi

Madde 1- Kanun teklifinin içeriğini oluşturan bu madde ile aile ve gençlik fonu kurulurken gençliğin tanımı, aile tanımı, gençliğin yaş sınırı, bu evliliklerin sağlam temeller üzerine kurulması gibi kavramların açık uçlu bir şekilde ortaya konulduğu görülmektedir. Mevcut haliyle madde hem tanım olarak hem de yasa yapım süreci olarak uygun değildir.

Madde 2 – Fonun kuruluşunu ve idaresini 5 Farklı Bakanlık üzerinden örgütleyen kanun teklifinin bu maddesinin, kurumlar arası eşgüdüm sorunları yaratacağı açıktır. Ayrıca mevcut mevzuatta konu hakkında hali hazırda çalışan ve sorumluluk alan bakanlıklar varken, böyle bir Fon'un kurulmasına Cumhuriyet Halk Partisi olarak itirazımız vardır.

Madde3 – Konu hakkında sorumluluğu olan bakanlıklar yerine, farklı kamu kurumlarının bütçelerinden dikey bir fon oluşturulması ve bu fonun yine bir kamu hizmeti için kullanmasına sebep olan dolaylı fonlama yöntemleri yerine, bakanlıkların mevzuatıyla uyumlu bir fasıl açılması daha uygun bir finansman yapılanması olacaktır.

Madde 4- Kanun teklifi ile kamu kaynaklarından fona aktarılabilecek kaynaklar düzenlenmektedir. Madde 3 ile ortaya koyduğumuz itiraza olan vurgu yenilenerek, denetime her şekliyle tabi olacak şekilde bir bakanlık altında açılacak bir fasıl ile kaynakların kullanılması dışındaki seçeneklere Cumhuriyet Halk Partisi itiraz etmektedir.

Madde 5- Maddede yer alan, Fonun talebi halinde, ilgili kurum ve kuruluşlardan bilgi alma ve raporlama yükümlülüğü şeklindeki muğlak ifadeler nedeniyle denetim süreçlerinin şeffaflığı ve hesap verilebilirlik üzerine endişeler bulunmaktadır.

Madde 7- Kanun teklifi muğlak ifadelerle ortaya konan yapısı ile hem yasa süreçlerine uygunsuzluğu hem de içeriği ikincil mevzuatlarla düzenleme talebi nedeniyle Cumhuriyet Halk Partisi üyeleri tarafından uygun bulunmamıştır. Kanun teklifindeki ucu açık ifadeler, komisyon süreçlerinde dahi kanun teklifini veren üyeler tarafından açıklanmaya çalışılmıştır. Teklif metninin açık olmaması ve ikincil mevzuatla içinin doldurulacak olması kabul edilemezdir.

Serkan Sarı
Balıkesir

Kayıhan Pala
Bursa
Ali Karaoba
Uşak

Muhip Kanko
Kocaeli

MUHALEFET ŞERHİ

Genç olmanın zorluğu...

Gençlik, hem biyolojik bir evre hem de sosyal bir kategoridir. Gençlik kavramı, toplumlara ve tarihe göre farklılık göstermiştir. Ulus-devletler, gençliği siyasal bir kimlik olarak inşa etmiştir. Gençlik kültürü, 1950’lerden sonra kültürel bir kategori haline gelmiştir. Gençlik, alabileceği kimliklerden sadece biri olan siyasal bir kategori olabilmektedir.

Kanun teklifinde, gençlik, aile kurumu ve evlilik üzerinden tanımlanmaktadır. Ne yazık ki aile kurumu, toplumun temel birimi ve sermayesi olarak görülmekte, korunması ve güçlendirilmesi toplumsal kalkınmanın sağlanması için gerekli kabul edilmektedir. İktidar tarafından gençlik, evlenerek yeni aileler kurma güdümüyle hareket eden bir topluluk olarak sınıflandırılmaktadır. Aile ve Gençlik Fonu, evlenecek gençleri destekleyerek aile kurumunun sağlamlaştırılması ve gelecek nesillerin sağlıklı aile ortamında yetiştirilmesi amacını taşıdığı iddia edilmektedir ancak bu tanım, gençleri aile kurumunun bir uzantısı olarak görmekte, bireylik, öz irade ve otonomi gibi kavramları yok saymaktadır.

Gençlerin karşılaştığı sosyal riskler, aile kurumunun ihtiyaçları doğrultusunda tanımlanmakta, fonun bu riskleri ortadan kaldırması ve gençlerin evlenmesini güvence altına alması planlanmaktadır ancak bu senaryo, gençlerin gerçek sosyo-ekonomik sorunlarını yansıtmamaktadır.

İktidarın aile politikası cinsiyetçidir, kadınlara yönelik politikaları erkek egemen sistemin tezahürüdür!

Gençlerin desteklenmesi üzerinden oluşturulduğu iddia edilen bu kanun teklifinde genç kadınların toplumsal hayattaki güncel durumuna da bakmak gerekmektedir. Gençler yekpare bir yapı olmadığından içinde özellikle genç kadınların, gençlere yönelik üretilen politikalardan erkeklere nazaran daha fazla olumsuz etkilendiği unutulmamalıdır.

Devlet, toplumu şekillendirirken aile kurumunu ideolojik olarak kullanmaktadır. Toplumsal yapı ile aile yapısı arasında doğrudan bir bağ kurulmakta, devlet yurttaş ilişkisi de birey üzerinden değil aile üzerinden kurulmaktadır. Aile, bu kanun teklifi metninde “toplumsal huzurun teminatı” olarak belirtilmekte, bireyi değil de aileyi güçlendirilmeye ve korunmaya çalışıldığı iddia edilmektedir. Anayasanın ailede eşitlik ilkesine rağmen, iktidarın politikalarında ve uygulamalarında kadınlar, sadece aile sınırları içindeki yerleriyle tanımlanan bireyler olarak görülmektedir. İktidarın politikaları ve uygulamaları, kadınları sadece anne olarak görmekte, eşitsiz toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirmektedir. Eril zihniyetin yansıması olarak, maalesef ailede erkek/baba öncelenmekte, kadınların toplumsal hayattaki yeri aile içerisinde sıkışmaktadır. Bu, bir toplum mühendisliği ve bir iktidar ilişkisi örneğidir.

İstanbul Sözleşmesi feshedilmesinin ardından aile politikaları kadınlara yönelik şiddeti derinleştiriyor!

Türkiye, kadınlara karşı ayrımcılığı önlemek için uluslararası sözleşmeler imzalamış, ancak bunlardan geri çekilmiştir. Kadınlara yönelik şiddet vakaları artmış, failler cezasız kalmıştır.

Türkiye, kadına yönelik şiddetin en fazla olduğu OECD ülkesidir. Türkiye’deki kadınların yüzde 43’ü kendilerini güvende hissetmemektedir. Son 21 yılda 8 bin kadın öldürülmüştür. Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmesinin ardından en az 603 kadın yaşamını öldürülmüş, 464 kadın ise şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmiştir. Kadınlara yönelik saldırılar kadın kırımı boyutuna ulaşırken faillere yönelik cezasızlık politikası artmaktadır.

Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü’nün (OECD) 2022 de açıkladığı 2019 yılına ait verilerine göre Türkiye, OECD ülkeleri arasında kadına yönelik şiddet vakalarının en fazla olduğu ülke iken Türkiye’deki kadınların yüzde 38’i hayatında en az bir kere cinsel veya fiziksel şiddete uğramıştır. Ayrıca verilere göre Türkiye’de kadınların yüzde 43’ü yaşadıkları şehirde kendilerini güvende hissetmediklerini belirtiyor ki Türkiye bu oran ile dünya ülkeleri arasında 13. sırada yer almaktadır.

Rakamlar gençlerin ihtiyaçlarının farklı olduğunu söylüyor!

Türkiye’de 12.3 milyon yoksulun 6.2 milyonu 1997 ve sonrası doğumlulardan oluşmaktadır. Bu bağlamda, TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması’na (2021) göre, Türkiye’de, 15-24 yaş grubundaki 11,7 milyon gençten: 2,13 milyonu evinde bir bilgisayara sahip değil, 853.257’si evinde internet bağlantısına sahip değil, 1,29 milyonu eskimiş giysileri yerine yenisini alamamakta, 1,13 milyonu ikinci bir ayakkabı alamamakta, 1,78 milyonu spor, sinema konser gibi ücretli boş zaman faaliyetlerine katılamamakta ve, 1,44 milyonu küçük bir miktar parayı dahi kendini iyi hissetmek için harcayamamaktadır.

TÜİK verilerine göre, Hanehalkı işgücü araştırması sonuçlarına göre 2021 yılında 15 ve daha yukarı yaştaki istihdam edilenlerin oranının %45,2 olduğu görüldü. Bu oran kadınlarda %28,0, erkeklerde ise %62,8 olmuştur. Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Araştırma Merkezi (DISK-AR) Ekim 2023 verilerine göre geniş tanımlı kadın işsizliği yüzde 31’dir.

Bu sosyal gerçeklikler göz önüne alındığında, Türkiye’deki gençlerin yüzleştiği birincil riskler, aile kurumu ve bunun kapsamında evlilik değildir. Dolayısıyla, kurulması önerilen fonun, gençlik tanımını hatalı ve eksik bulmakta, bu kapsamda da Türkiye’deki gençliğin asıl gerçekliklerini yansıtmamaktadır.

Fon kurulacaksa gençlerin güçlendirilmesi için kurulmalıdır!

Bu bağlamda da, öneri olarak, fonu oluşturacak yasada, gençliği sosyal gerçeklikler kapsamında yeniden tanımlanmalı ve oluşturulacak fonun kaynaklarının, evlilik ve aile kurumu kapsamında harcanmasından ziyade, Türkiye’deki gençlerin sosyal, ekonomik ve politik kapasitelerinin oluşturulması, güçlendirilmesi ve sürdürülebilir kılınması amacıyla harcanmalıdır.

Yasanın toplumsal cinsiyet eşitliğinden uzaklığı ve kapsayıcı olmaması!

AKP’nin aileci politikaları, hâlihazırda ekonomik, sosyal ve özel alanda dezavantajlı durumda olan gençlerin, kadınların yaşadığı sorunları görmezden gelmekte, bu grupların yaşadığı sorunları derinleştirmektedir. Genç kadınlar ekonomik kriz bağlamında artan bir biçimde yoksulluk ve işsizlik, artan toplumsal şiddet bağlamında ev içi şiddet ve sosyal dışlanmayla karşı karşıyadır. Bir yandan genç kadın işsizliği artarken bir yandan da ev içi şiddet ve boşanma oranlarında kayda değer bir artış vardır. Bu bağlamda, kurulması önerilen Aile ve Gençlik Fonu, genç kadın yoksulluğuna bir çözüm olarak aile kurumunu sunmakta, genç kadınların aile

kurumu içinde yaşadığı sorunları görmezden gelmekte, devletin sorumluluğunu aile kurumu üzerinden bireylere yüklemektedir.

Bu bağlamda, AKP'nin 2011 sonrası aileci ve dışlayıcı politikalarına bakmak gerekirse: AKP, Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığının adını Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (güncel adı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı) olarak değiştirmiştir. Bununla beraber, 'kadın' ismi, Bakanlığın adından çıkartılarak sadece Bakanlığa bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nde yer almaya başlamıştır. Bir sonraki sene, İstanbul Sözleşmesi'nin gereği olarak çıkarılan 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un isminde de aile, bireyin önüne konulmuştur. Sözleşmenin aslında yer alan 'domestic violence' ifadesinin hükümet tarafından 'ev içi şiddet' yerine 'aile içi şiddet' olarak çevrilmesi de, İstanbul Sözleşmesinde yer alan 'cinsel yönelim' ve 'cinsiyet kimliği' ifadelerinin 6284 Sayılı Kanunda yer almaması da hükümetin aile yaklaşımına dair yaklaşımını ortaya koymuştur.

Bu doğrultuda; 'geleneksel' aile kurumu ve bu kapsamda gerçekleşmesi arzulanan evlilik teşviki, AKP'nin sosyal politikalarının merkezine oturtulmuş, gençlerin de özneliği bu bağlamda tanımlanmıştır. Bu doğrultuda, Cumhurbaşkanı Erdoğan 26 Ekim 2023'te, 8. Aile Şurası'nda yaptığı konuşmada, evlenme yaşının giderek yükseldiğinden; ortalama çocuk sayısının giderek düştüğünden; şehirleşmenin artmasıyla geniş aileden çekirdek aileye oradan da bireyselleşmeye geçen bir sürecin olduğundan; tüm bunların aile bağlarını zayıflatığından; küresel güçlerin teşvik ettiği cinsiyetsizleştirme politikalarının aile kurumuna tehdit olduğundan bahsetmiştir. Burada tanımladığı 'sorunların' çözümü olarak Erdoğan, Aile ve Gençlik Fonu'nun kurulacağını, projenin ilk etapta deprem bölgesinde başlayacağını ve "böylece 6 Şubat'ta asrın felaketini yaşamış ve hemen her şeyini kaybetmiş gençlerimizin yuva kurmalarına yardımcı olacağız" ifadelerini kullanmıştır.

Kanunda evlenmek için verilen üst yaş sınırı 27 ancak TÜİK'e göre erkeklerde evlenme yaş ortalaması 28 kadınlar da 25!

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur Özdemir Göktaş'ın yaptığı açıklamalardan öğrenildiği kadarıyla Aile ve Gençlik Fonu'nun ilk faaliyeti olan evlilik kredisinin 18-27 yaş arasındaki gençlere faizsiz 150.000 TL olarak verilmesi planlanmaktadır. Türkiye'de gençlik tanımlamasına ilişkin bir farklılık da burada görülmektedir. Gençlik Örgütleri Forumu ve diğer gençlik örgütlerinin ve gençlik çalışan akademisyenlerin de savunduğu gibi gençlik yaşı 18-30 olarak tanımlanmalıdır. Burada belirtilen 27 yaşın üst sınır olarak seçilme nedeninin ortalama ilk evlenme yaşının düşürülmesine yönelik olduğu görülmektedir. TÜİK verilerine göre ortalama ilk evlenme yaşı 2022 yılında erkeklerde 28,2 iken kadınlarda 25,6 olarak hesaplanmıştır. Alt sınırın 18 olarak belirlenmesi ise, 18 yaşındaki kadınları evliliğe teşvik etme anlamı taşıması nedeniyle, onları aile kurumu ve evliliğe yönlendirerek, eğitim ve istihdam hedeflerinden uzaklaştırmalarına sebebiyet verecektir. TÜİK verilerine göre genç erkeklerde ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı 2022 yılında %16,4, genç kadınlarda ise %32,3 olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla, bu maksasın azaltılmasına yönelik çalışmalar yürütmek yerine, 18 yaşında evlenmeyi teşvik edecek bir uygulama yürütmenin bu maksası daha da arttıracakı aşıkardır.

Geçmiş Fon deneyimlerinden ağız yanan Türkiye!

Muhalefetin ısrarlı eleştirilerine rağmen varlık fonu kurulmuştu. Türkiye Varlık Fonu, yatırım adı altında söz konusu yandaş batık şirketlere para yatırabilen bir yapıya dönüşmüştür. Bugün

buradan ders çıkarmayan anlayış Aile ve Gençlik Fonu adı altında nasıl bir işleyiş belirleyeceği hususunda tedirginlik yaratmaktadır.

Fonun kaynağı “hayali”!

Bu kanun teklifi, fonun kaynaklarının büyük bir kısmının 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu ve 3213 sayılı Maden Kanunu kapsamında tahsil edilen devlet hisselerinden aktarılmasını öngörmektedir. “Gabar petrolü” ve “Karadeniz gazından” elde edilecek gelirin % 20’si, gençlere verilecek evlilik kredisinin kaynağı olacağı belirtilmiştir. Bu petrol ve gazın daha ülke ekonomisine kazandırılmadığı ve konuyla ilgili muhalefetin şaibe iddialarına iktidar tarafından somut tatmin edici cevaplar verilememişken fonun kaynağı olarak “Gabar petrolü” ve “Karadeniz gazının” lanse edilmesi akılla izahtan yoksundur. Bu durum, enerji ve maden sektörlerinin gelişimine ve ülke ekonomisine zarar verecektir. Ayrıca, bu kaynakların oranlarını Cumhurbaşkanının iki katına kadar artırma veya sıfıra kadar indirme yetkisi olması, keyfi bir uygulamaya yol açacaktır.

Planlanan kredi desteğinin tutarı 150.000 ancak ortalama düşük masrafı 250.000!

Planlanan kredi desteğinin tutarının 150.000 TL olmasıdır. Evrensel Gazetesinin 08 Haziran 2023 tarihli haberine göre ortalama düşük masrafı 250.000 TL’ye denk gelmektedir. Bu hesaplamanın da gösterdiği üzere planlanan destek gerçek maliyetin oldukça altında kalmaktadır. Resmi veriler tam olarak bilinmese de, yaklaşık 5.5 milyon gencin KYK kredi borcu olduğu, 300 binin üzerinde gencin ise KYK borcundan dolayı icralık olduğu biliniyor. 38.6 Milyon kişinin bankalara kredi borcu bulunmakta ve kişi başına düşen ortalama kredi borcu tutarı 54.500 TL seviyesinde. TÜİK 2022 verilerine göre fertlerin %32,6’sı yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında kaldı. Bu oran yaş gruplarına göre incelendiğinde, en risk altında olan grubun %42,7 oranıyla 0-17 yaş grubu olduğunu görmekteyiz. Kısacası Türkiye’de yaşayan gençler borç batağında ve yoksullukla mücadele etmeye çalışmaktadırlar. Gençlerin öncelikli ihtiyacının ‘evlenmek’ değil temel haklarına erişebilmek olduğu ortadadır.

Proje plot bölge olarak deprem bölgesinde evlenmek isteyen gençlere yönelik olduğunu söyleniyor. Ancak bu projenin, depremden etkilenen gençlerin daha önemli sorunları olduğunu göz ardı ettiğini düşünüyor ve bu projeyi, sosyal ve ekonomik gerçekliğe aykırı bir yaklaşım olarak nitelendiriyoruz. Bütün bunlar göz önüne alındığında, kurulması teklif edilen Aile ve Gençlik Fonu’nun, AKP’nin dışlayıcı ve derin hak ihlallerine yol açan sosyal politikalarının bir uzantısı olduğu; fonun kuruluş, yönetim ve işleyişinin sosyo-ekonomik gerçekliklerini asla yansıtmadığını; ve dolayısıyla da halihazırda gerçekleşen hak ihlallerini derinleştirmektedir.

Maddeler üzerinde eleştirilerimiz...

Bu kanun teklifi, fonun giderlerinin onaylanan projeler kapsamında aktarılan tutarlar ve operasyonel giderlerden oluşacağını belirtmektedir. Ancak, bu projelerin hangi kriterlere göre seçileceği, nasıl denetleneceği ve sonuçlarının nasıl değerlendirileceği açıkça belirtilmemiştir. Bu da, fonun şeffaf ve hesap verilebilir bir şekilde yönetilmesini zorlaştıracaktır.

Bu kanun teklifi, fonun gelir ve giderlerine ilişkin vergi, harç ve diğer yükümlülüklerden muafiyet ve istisna tanınmasını düzenlemektedir. Bu da, fonun kamu kaynaklarını kullanmasına rağmen, kamu yararına hizmet etmediği anlamına gelmektedir. Ayrıca, bu muafiyet ve istisnalar, vergi adaletini bozacak ve diğer kurum ve kuruluşlara haksız rekabet oluşturmaktadır.

Bu kanun teklifi, fonun çalışma usul ve esaslarının Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesini öngörmektedir. Bu da, fonun yasama, yürütme ve yargı erklerinden bağımsız bir şekilde faaliyet göstermesini sağlamayacaktır. Ayrıca, fonun yönetim kurulunun tamamının bakan yardımcılarının oluşması, fonun siyasi etkilere açık olacağı anlamına gelmektedir.

Bu fonu kime kullanılacağı söylenmemiştir, kamu kurumlarının projelerine mi dağıtacaklar, siyasi parti teşkilatlarına mı, aile üzerine çalışan sivil toplum örgütlerinin mi, yoksa bizzat ailelerin veya aile sahibi kadınların mı dağıtılacak belirtilmemiştir.

Proje derken ne tür projelerden bahsediliyor? Mikro-kredi mi, aile eğitimi mi, psikolojik destek mi gibi bir açıklama yapılması gerekmektedir.

Projeler ortaklık yapısını destekleyecek mi? Yoksa her fikrim var diyene al sana para tarzında mı çalışılacak? Genellikle AB sosyal programlarında sosyal etkiyi artırma kaygısı vardır. Bu sebeple çok ortaklı projeler teşvik edilir. Özellikle farklı türdeki organizasyonlardan oluşan ortaklık yapıları düşünülür (STK, kamu, özel sektör, eğitim kurumu vs.). Bu fon kapsamında da bunlar öncelenecek midir?

Proje desteklerinin ne olacağı belirlenmediği için finansal destek büyüklükleri de belirlenmemiş belki küçük, orta ve büyük proje ayrışması yapılabilirdi.

AB de küçük projelere toplam bütçe verilir, projenin harcama belgelerini saklaması istenir ama harcama detayları projenin takdirine bırakılır (60 bin Avro'ya kadar olan projeler). Daha büyük projelerde ise kontrol ve denetim had safhadadır. Mevcut kanun teklifi, bir tekliften ziyade bir fikir seviyesinde olduğu için böyle detaylar atlanmış gibi görünmektedir.

Bu finansmanın yönetiminden doğrudan sorumlu bir kurum gerektirir. Maliye bakanlığı gibi asıl amacı para saymak olan ve sosyal politikalarla ilgisi olmayan bir kurum bünyesinde kurulmasının önerilmesi garip durmaktadır. Ayrıca paraların harcanmasını üst düzey birkaç bürokratin katıldığı bir komisyona bırakmak da garip durmaktadır. Proje duyurularını kim yapacak, programları kim hazırlayacak (sonuçta farklı amaçlara matuf alt programlar olmalı ki, projeler belirli amaçlı programlar altında verilebilsin (örn. Erasmus'un altındaki mesleki eğitim, yüksek öğretim, gençlik vs. gibi), proje değerlendirmelerini kim yapacak (komite üyeleri böyle işlerle uğraşamaz.

Mevzubahis kanun teklifinde, kurulması öngörülen Aile ve Gençlik Bankası'nın kuruluş, yönetimi ve işleyişini düzenleyen Madde 2 kapsamında, fonun öznesi olan gençlerin ve gençlik örgütlerinin bu süreçlere katılımını sağlayacak hiçbir mekanizma tanımlanmamıştır.

Madde 2 kapsamında, fonun yönetim ve işleyişi tamamen, Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı, Gençlik ve Spor Bakan Yardımcısı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı ile Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısından oluşturulacak beş kişilik yönetim kurulu tarafından idare edilecekken; Madde 5 kapsamında belirlenen şeffaflık süreçlerinde de yine fonun öznesi olan gençlerin dahilîyet ve temsiliyetini sağlayacak hiçbir mekanizma yer almamaktadır.

Bu bağlamda, kurulması önerilen Aile ve Gençlik Fonu'nun, gençlerin sorunlarını ve ihtiyaçlarını sosyal ve ekonomik gerçekliğe uygun olacak şekilde belirleyebilmesini sağlayacak hiçbir yerel bağlantısı bulunmamaktadır.

Bu doğrultuda, mevzubahis fon, tepeden inmece bir tutumla gençliği ele almaktadır. Bu sebeple, mevzubahis kanun teklifinde, sivil toplumda yer alan örgütlerin, özellikle de gençlik örgütlerinin, kurulması öngörülen fonun kuruluş, yönetim ve işleyiş süreçlerinde katılım göstermeleri sağlayacak mekanizmaların oluşturulmasına yönelik ibarelerin yer alması gerekmektedir.

Sonuç olarak...

Kurulması önerilen Aile ve Gençlik Fonu'nun gençlik tanımı hatalıdır. Bu kapsamda da gençliğin asıl sosyal ve ekonomik gerçekliklerini yansıtmamaktadır.

Aile ve Gençlik Fonu'nun kuruluş amacı ve işleyişi, AKP'nin sosyal politikalarının bir uzantısı olup, genç kadınlar başta olmak üzere gençlerin haklarını kapsamadığı gibi bu hakların ihlalini daha da derinleştiren bir şekilde formüle edilmiştir.

Aile ve Gençlik Fonu'nun işleyişi, yerel ile bağlantısı olmayacak bir şekilde tasarlanmıştır. Bu doğrultuda, gençlerin sosyal ve ekonomik gerçeklikleri doğrultusunda şekillenen sorun ve ihtiyaçlarını doğru, etkili ve anlamlı bir şekilde kavrayamayacak tepeden inmece bir yapıya sahiptir.

Bu görüşler doğrultusunda, gençlerin sorun ve ihtiyaçlarını çözmek amacıyla bir fonun oluşturulmasını olumlu bulmakla beraber ilgili kişi, kurum ve kuruluşların, Aile ve Gençlik Fonu kapsamında, gençlik tanımını aile kurumu ve evlilik üzerinden tanımlaması yerine, gençlerin sosyal ve ekonomik gerçekliklerine uygun ve konunun öznesi olan gençlerin aktif katılımıyla belirlenecek şekilde yeniden tanımlanması gerekmektedir. Gençlerin sorun ve ihtiyaçlarını çözmek için bir fon oluşturulmak isteniyorsa şayet, fonun işleyişinin ve gençlik tanımının gençlerin katılımıyla belirlenmesini gerekmektedir. Fonun, kadınların, gençlerin haklarını gözeten ve gençlerin temel ihtiyaçlara erişimini sağlayan bir yapıda olması da unutulmaması gerekmektedir.

Fonun, yerel ile ilişkisini güçlendirecek ve sivil toplumun bileşenlerinin yönetimine dâhil olabileceği mekanizmalar kurulması gerekmektedir.

Genç olmak; tecrübesiz olma, hata yapabilme özgürlüğü ve hayata umutla, değiştirme kudreti yani gençlerin genç olma şansları maalesef oldukça zayıf. Yaşamının zorunlulukları onları çok hızlı bir biçimde genç olmadan hatta çocukken yetişkin olmaya zorluyor. Leyla Neyzi'nin de gençlik ile ilgili makalesinde belirttiği gibi “gençlik”, ancak kendisine dayatılan misyonun yükünden kurtularak 'genç' olabilir".

Yukarıda belirttiğimiz hususlar çerçevesinde Aile ve Gençlik Fonu Kurulması Hakkında Kanun Teklifine muhalefet etmekteyiz.

Sümeyye Boz
Muş

Ömer Faruk Gergerlioğlu
Kocaeli

MUHALEFET ŞERHİ

02.11.2023 Tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve 06.11.2023 tarihinde Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna gelen 2/1735 esas numaralı **Aile ve Gençlik Fonu Kurulması Hakkında Kanun Teklifi** 7 madde, yürürlük ve yürütme maddeleriyle birlikte 9 madde olarak görüşülmüştür. Komisyon görüşmeleri sonucunda yine 9 madde olarak tamamlanmıştır.

Kanun Teklifi;

- Aile birliğinin oluşması ve sağlam temeller üzerinde kurulması ile aile yapısının desteklenmesi, gençlere geleceklerini güçlü temeller üzerinde inşa etmelerinde yardımcı olunması, gençlerin gelişim ve girişimlerine destek verilip sosyal risklere karşı korunmaları amacıyla Fon kurulması ve bu Fonun çalışma usul ve esaslarının düzenlenmesini,
- Fon'un kuruluş, yönetim ve işleyişine ilişkin genel çerçeve belirlenmesini,
- Fonun sekreteryaya hizmetlerinin Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yürütüleceği ve Fon kaynaklarının 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 12 nci maddesinde geçen nakit yönetim kuralları çerçevesinde değerlendirileceğini,
- Fon kaynakları (ilgili kanunlar kapsamında tahsil edilen petrol, doğal gaz ve maden gelirlerinin belirli bir oranı (%20'si), diğer fonların gelirlerinin bir kısmı, geri ödeme tutarları, bağış, yardım ve hibeler ve diğer gelirler) ve fon giderlerinin (onaylanan projeler kapsamında aktarılan tutarlar ve operasyonel giderler) düzenlenmesini, ayrıca 6491 sayılı ve 3213 sayılı Kanun kapsamında aktarılabilecek tutarlara ilişkin yüzdeleri %0 ila %40 arasında belirleme yetkisi (anılan kanunlar için ayrı ayrı olmak üzere) Cumhurbaşkanına verilmesini,
- Temel olarak Yönetim Kurulu tarafından onaylanan projeler için ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına Fondan kaynak aktarımı ve öngörülmesi durumunda aktarılan bu tutarların Fona geri ödenmesi sürecinin açıklanmasını,
- Fonun talebi halinde, görev alanıyla sınırlı olmak üzere, ilgili kurum ve kuruluşlar ile bunların protokol imzaladığı finansal kuruluşların bilgi verme ve raporlama yükümlülüğünün çerçevesini,
- Fonun tâbi olduğu muafiyet (kurumlar vergisi, damga vergisi ve harçlar) ve istisnaların düzenlenmesini,
- Cumhurbaşkanına; Fonun çalışma usul ve esasları, Fonun kaynakları/giderleri ile Fondan yapılacak kaynak aktarımlarına yönelik düzenleme yapma yetkisinin verilmesini düzenlemektedir.

Usul Üzerine Değerlendirme

Yasama süreci, şeffaflık, katılımcılık ve hesap verilebilirlik gibi temel ilkeleri içermeliyken Aile ve Gençlik Fonu Kurulması Hakkında Kanun Teklifi, bu temel ilkeleri de ihlal etmektedir.

Yapıcı eleştiri ve muhalif fikirlere hiçbir şekilde açık olunmayan, usule uygunluk açısından verimsiz geçen, bir Komisyon toplantısı gerçekleştirilmiştir. Yasa yapma sürecinin ilk adımlarından biri olan komisyon sürecinin bu kadar verimsiz geçirilmesi Gazi Meclisimizin itibarına gölge düşürmektedir.

Kuşkusuz, Meclise sunulan kanun teklifleri, konusu ve kapsamına bağlı olarak esas ve tali komisyonlara havale edilmelidir. TBMM İçtüzüğü'nün 23 üncü maddesi, tali komisyonların ilgili konular üzerine görüş bildiren komisyonlar olduğunu açıkça belirtmektedir. Ancak iktidarın alelacele bir yolla hızla kanunlaştırma uygulaması ısrarı nedeniyle tali komisyonlarda görüşme süreci ortadan kalkmaktadır. Bu durum, uzman milletvekillerinin görüşlerini ve katkılarını sunamamasına, mevzuatın ayrıntılı bir şekilde incelenememesine ve etkili bir müzakere ortamının oluşturulamamasına neden olmaktadır.

Bu kanunun Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu görüşmeleri devam ederken aynı gün ve saatlerde Plan ve Bütçe Komisyonu'nda T.C. Sağlık Bakanlığının bütçe görüşmeleri yapılmıştır. Komisyon üyesi milletvekilleri her iki komisyon görüşmelerini de aynı anda yürütmek zorunda kalmıştır. Bu durum iktidarın en basit bir bürokrat planlamasını dahi yapamadığının göstermektedir. Bu plansızlık her iki komisyonun da verimli çalışmasını engellemiştir. Etkili bir müzakere sürecinin oluşmamasına, mevzuatın her yönüyle incelenememesine sebep olan bu uygulama maalesef kanun yapma usulü açısından sakattır.

Yukarıdaki sebeplerle, bu kanun teklifini usulen sorunlu buluyor, katılımcı, istişareye açık, toplumun sorunlarını hedefleyen, geçici değil kalıcı düzenlemeler içeren demokratik bir yasama sürecine uygun olmadığı için kabul etmiyoruz.

Geneli Üzerine Değerlendirmeler

Bilindiği üzere ülkemiz bütçe dışı fonlar konusunda geçmişte acı tecrübeler yaşamıştır. Geçmiş yıllarda sayıları 75'e varan bütçe içi ve bütçe dışı fon oluşturulmuş ve yarattığı mali disiplin ve denetim sıkıntıları dolayısıyla 2000 li yılların başında, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu, Savunma Sanayi Destekleme Fonu, Tanıtma Fonu, Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu, Özelleştirme Fonu gibi devamı gerekli görülen 5 adet fon dışında, bütün fonlar kapatılmış ve böylece bütçe disiplini sağlanmıştır.

Daha sonraki yıllarda bütçe kanunlarının (E) Cetveline koyduğu hükümlerle bazı kaynakların bütçe dışına çıkarılarak onlarca Özel Hesaplar oluşturulması ve buradan herhangi bir denetime ve kamu harcama mevzuatına tabi olmadan harcama yapılmasının yolunu açmış ancak bu uygulama da Anayasa Mahkemesine yapılan başvuru ile iptal edilmiştir.

Bütçe dışında oluşturulan fonlar bütçe disiplini ve kuralları dışında kaynak oluşturulması ve buradan kamu harcama mevzuatına tabi olmadan keyfi olarak bazı proje ve harcamaların finansmanını sağlamak amacıyla oluşturulur.

Aile ve Gençlik Fonu Kurulması Hakkında Kanun Teklifine baktığımızda yine bazı bütçesel kaynakların bütçe dışına çıkarılarak bütçe disiplinine ve mevcut kamu harcama hukukuna tabi olmadan belirlenecek projelerin finansmanında kullanılmak üzere bütçe dışı kaynak oluşturulmak istendiği anlaşılmaktadır. Teklifte aktarılan tutarların ilgili kamu kurum ve kuruluşun bütçelerine gelir ve ödenek kaydedilmesi bu durumu değiştirmeyecektir.

Maddeler Üzerinde Değerlendirmeler

Madde 1

Kanun teklifinin 1. Maddesinden anlayabildiğimiz kadarıyla, bu Fonun amacı evlenecek olan gençlere maddi destekte bulunmaktır. Ancak, Kanunun içeriği belirginlikten uzaktır: Fon kaynaklarının (ve dolayısıyla kamu/vergi kaynaklarının) nasıl kullanılacağı konusunda herhangi bir belirgin çerçeve, kriter (yaş aralığı, evlilik desteği mi, vb.) belirlenmemiştir.

Madde 3

Madde ile, Türk Petrol Kanunu ve Maden Kanunu kapsamında tahsil edilen Devlet hakkının yüzde 20’si fona aktarılabilirken bu oran Cumhurbaşkanı tarafından sifıra indirilebileceği gibi iki katına kadar artırılabilir. Buradaki iki katına kadar ibaresi belirsizdir. Yani %40’a kadar mı artırılabilir yoksa %20’ nin üzerine %40 daha mı artırılabilir? Ayrıca yine bu oranın 6491 sayılı Kanun ve 3213 sayılı Kanun açısından farklı belirlenebileceği hüküm altına alınmak istenmektedir. Bu ibare de belirlilik ilkesine aykırıdır.

Anayasamızın 73. Maddesine göre, “vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır”. Her ne kadar, 2017 sonrası, 73. Maddenin son fıkrasında Kanunun belirlediği sınırlar içinde değişiklik yapma yetkisi Cumhurbaşkanına verilmiş olsa da %0 ila %40 arası bir değişiklik, esasında, son derece geniş bir vergi yetkisinin Cumhurbaşkanına devri anlamına gelmektedir.

Bu sebeple bu maddenin Anayasamızın 73. Maddesinin ruhuna aykırı olduğunu ve parlamentodan Cumhurbaşkanına bir yetki devri mahiyetinde olduğunu düşünüyoruz.

Ayrıca, her ne kadar Maddenin Gerekçesinde Cumhurbaşkanının oranı %0 ila %40 arasında değiştirebileceği açıkça yazılmış olsa da: Madde metninin yazımında bu oranlar yeterince açık değildir. Bu da yetki devrine ek olarak, kanunda öngörülebilirliği yok etmektedir.

Madde 4

Fon tarafından aktarılan tutarların kullanılmasına ilişkin sorumluluk ilgili kurum ve kuruluşlara bırakılmış ve ödeneklerin kaydedilmesi ile harcanmayan kısımları ertesi yıla devretme yetkileri de yine bu kurum ve kuruluşlara verilmiştir. Öncelikle ilgili kuruluşlar nelerdir? Örneğin demek veya vakıf tüzel kişiliklerine ödeme yapılacak mıdır? Kanun teklifi ilgili haliyle fonu pasifletirmekte ayrıca yine tutarların kullanılmasında sorumluluğu ilgili kurum ve kuruluşlara vererek fonu sorumsuzlaştırmıştır.

İşbu Kanun Teklifinde, kamu kaynaklarının aktarımı ve kullanımına ilişkin yeterli açıklık ve belirlilik yoktur.

Madde 7

Fon Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı olarak kurulmasından ötürü, ilgili yönetmelik Cumhurbaşkanını tarafından değil, Hazine ve Maliye Bakanını tarafından düzenlenmelidir.

Sonuç itibariyle;

Yukarıda açıklanan nedenlerle ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından bütçe sistemi içinde kolayca yürütülebilecek nitelikteki kamusal hizmetlerin bütçe sistemi, disiplini, ilkeleri ve harcama mevzuatı dışında bir fon oluşturulması, oluşturulan tüzel kişiliğinin varlık ve yükümlölükleri ile gelir ve giderlerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasına ilişkin hususların belirsiz olması ve kamuya gereksiz yeni bir mali yük getirecek şekilde bütçe dışında fon oluşturulmasında hiçbir kamusal yarar bulunmamaktadır.

Bu nedenle kanun teklifi metnini yetersiz ve eksik bulduğumuzu belirtmek isteriz. Teklife ilişkin çekincelerimizi ise bu şerh aracılığıyla kamuoyunun dikkatine sunarız.

Yüksel Arslan

Ankara

İZMİR MİLLETVEKİLİ EYYÜP KADİR İNAN
VE DÜZCE MİLLETVEKİLİ AYŞE KEŞİR İLE
132 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

SAĞLIK, AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL İŞLER
KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

AİLE VE GENÇLİK FONU KURULMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, aile müessesesinin desteklenmesi, güçlendirilmesi, gençlerin sosyal risklere karşı korunması ve gelişimleri ile girişimlerine destek sağlanmasına yönelik kaynağın oluşturulması, yönetilmesi ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına aktarılması için Aile ve Gençlik Fonu (Fon) kurmak, Fonun yönetimi ve faaliyetlerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Fonun kuruluşu, yönetimi ve işleyişi

MADDE 2- (1) Bu Kanunun amacının gerçekleştirilmesi için Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı, kamu tüzel kişiliğini haiz Aile ve Gençlik Fonu kurulmuştur.

(2) Yönetim Kurulu; Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı başkanlığında, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakan Yardımcısı, Gençlik ve Spor Bakan Yardımcısı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı ile Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısından olmak üzere beş kişiden teşekkül eder ve kurul kararları oy çokluğu ile alınır. Bakan yardımcıları ilgili Bakanlar tarafından görevlendirilir.

(3) Fon, Yönetim Kurulu tarafından yönetilir. Yönetim Kurulu, Fondan kaynak aktarımı yapılacak projeleri, aktarılabak kaynak tutarını, harcama programlarını belirlemeye yetkilidir.

(4) Fonun kaynakları 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 12 nci maddesi çerçevesinde belirlenen esaslara göre değerlendirilir.

(5) Fonun sekreteryaya hizmetleri Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

Fonun kaynakları ve giderleri

MADDE 3- (1) Fonun kaynakları;

a) 30/5/2013 tarihli ve 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu kapsamında tahsil edilen Devlet hissesinin ve 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu kapsamında tahsil edilen Devlet hakkının yüzde 20'sinden,

AİLE VE GENÇLİK FONU KURULMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı ve kapsamı, aile müessesesinin desteklenmesi, güçlendirilmesi, gençlerin sosyal risklere karşı korunması ve gelişimleri ile girişimlerine destek sağlanmasına yönelik kaynağın oluşturulması, yönetilmesi ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına aktarılması için Aile ve Gençlik Fonu (Fon) kurmak, Fonun yönetimi ve faaliyetlerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Fonun kuruluşu, yönetimi ve işleyişi

MADDE 2- (1) Bu Kanunun amacının gerçekleştirilmesi için Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı, kamu tüzel kişiliğini haiz Aile ve Gençlik Fonu kurulmuştur.

(2) Yönetim Kurulu; Hazine ve Maliye Bakan yardımcısı başkanlığında, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakan yardımcısı, Gençlik ve Spor Bakan yardımcısı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan yardımcısı ile Sanayi ve Teknoloji Bakan yardımcısı olmak üzere beş kişiden teşekkül eder ve Yönetim Kurulu kararları oy çokluğu ile alınır. Bakan yardımcıları ilgili Bakanlar tarafından görevlendirilir.

(3) Fon, Yönetim Kurulu tarafından yönetilir. Yönetim Kurulu, Fondan kaynak aktarımı yapılacak projeleri, aktarılabak kaynak tutarını, harcama programlarını belirlemeye yetkilidir.

(4) Fonun kaynakları 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 12 nci maddesi çerçevesinde belirlenen esaslara göre değerlendirilir.

(5) Fonun sekreteryaya hizmetleri Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

Fonun kaynakları ve giderleri

MADDE 3- (1) Fonun kaynakları;

a) 30/5/2013 tarihli ve 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu kapsamında tahsil edilen Devlet hissesinin ve 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu kapsamında tahsil edilen Devlet hakkının yüzde 20'sinden,

(İzmir Milletvekili Eyyüp Kadir İnan ve Düzce Milletvekili Ayşe Keşir ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

b) Kanun ve kararnamelerle kurulu bulunan ve kurulacak olan fonların gelirlerinden Cumhurbaşkanlığı kararıyla yüzde 10'una kadar aktarılacak tutarlardan,

c) Geri ödeme öngörülen projeler kapsamında geri ödemelerden oluşan tutarlardan,

ç) Yurt içi ve yurt dışı kaynaklı her nevi nakdi bağış, yardım ve hibelerden,

d) Diğer gelirlerden, oluşur, (a) bendindeki oranı sıfıra kadar indirmeye veya iki katına kadar artırmaya Cumhurbaşkanlığı yetkilidir. Bu oran 6491 sayılı Kanun ve 3213 sayılı Kanun açısından farklı belirlenebilir.

(2) Fonun giderleri;

a) Yönetim Kurulu tarafından onaylanan projeler kapsamındaki teşvik, hibe, destek, kredi ile teminatlar için ilgili kurum ve kuruluşlara aktarılan tutarlardan,

b) (a) bendindeki giderlerden kaynaklı hizmet bedeli, ücret ve komisyonlardan,

c) Fonun kaynaklarının yönetimi ve Yönetim Kurulu tarafından onaylanan projeler kapsamındaki giderlerden,

ç) Diğer operasyonel giderlerden, oluşur,

(3) 3213 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin on üçüncü fıkrası kapsamındaki aktarımlar, birinci fıkranın (a) bendindeki oran nispetindeki Fon geliri ayrıldıktan sonra kalan tutar üzerinden yapılır.

Fondan yapılacak kaynak aktarımları

MADDE 4- (1) Kanunun amacına uygun olarak Yönetim Kurulu tarafından onaylanan projeler için, harcama programı kapsamında ödenmek üzere Fondan, Yönetim Kurulu kararı ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına kaynak aktarılır. Projelerin ekonomik ve teknik açıdan yapılabilirliği ile Fon tarafından aktarılan tutarların mevzuata uygun, etkili, ekonomik ve verimli kullanımına ilişkin sorumluluk ilgili kurum ve kuruluşlara aittir.

(Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

b) Kanun ve kararnamelerle kurulu bulunan ve kurulacak olan fonların gelirlerinden Cumhurbaşkanlığı kararıyla yüzde 10'una kadar aktarılacak tutarlardan,

c) Geri ödeme öngörülen projeler kapsamında geri ödemelerden oluşan tutarlardan,

ç) Yurt içi ve yurt dışı kaynaklı her nevi nakdi bağış, yardım ve hibelerden,

d) Diğer gelirlerden, oluşur, (a) bendindeki oranı sıfıra kadar indirmeye veya iki katına kadar artırmaya Cumhurbaşkanlığı yetkilidir. Bu oran 6491 sayılı Kanun ve 3213 sayılı Kanun açısından farklı belirlenebilir.

(2) Fonun giderleri;

a) Yönetim Kurulu tarafından onaylanan projeler kapsamındaki teşvik, hibe, destek, kredi ile teminatlar için ilgili kurum ve kuruluşlara aktarılan tutarlardan,

b) (a) bendindeki giderlerden kaynaklı hizmet bedeli, ücret ve komisyonlardan,

c) Fonun kaynaklarının yönetimi ve Yönetim Kurulu tarafından onaylanan projeler kapsamındaki giderlerden,

ç) Diğer operasyonel giderlerden, oluşur.

(3) 3213 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin onüçüncü fıkrası kapsamındaki aktarımlar, birinci fıkranın (a) bendindeki oran nispetindeki Fon geliri ayrıldıktan sonra kalan tutar üzerinden yapılır.

Fondan yapılacak kaynak aktarımları

MADDE 4- (1) Bu Kanunun amacına uygun olarak Yönetim Kurulu tarafından onaylanan projeler için, harcama programı kapsamında ödenmek üzere Fondan, Yönetim Kurulu kararı ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına kaynak aktarılır. Projelerin ekonomik ve teknik açıdan yapılabilirliği ile Fon tarafından aktarılan tutarların mevzuata uygun, etkili, ekonomik ve verimli kullanımına ilişkin sorumluluk ilgili kurum ve kuruluşlara aittir.

(İzmir Milletvekili Eyyüp Kadir İnan ve Düzce Milletvekili Ayşe Keşir ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

(Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(2) Birinci fıkra kapsamında aktarılan tutarlar genel bütçe kapsamındaki idareler için genel bütçeye, diğer idareler için ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının bütçesine gelir kaydedilir. Kaydedilen tutarlar karşılığını ilgili idare bütçelerinde açılacak tertiplere ödenek kaydetmeye ve bu suretle ödenek kaydedilen tutarlardan yılı içinde harcanmayan kısımları ertesi yıla devretmeye ilgili idareler yetkilidir.

(3) Geri ödeme öngörülen projelerde birinci fıkra kapsamında aktarılan tutarlar ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına geri ödenir. İlgili kurum ve kuruluşlara geri ödenen tutarları genel bütçe kapsamındaki idareler için genel bütçeye, diğer idareler için ilgili kurum ve kuruluşların bütçesine gelir ve ödenek kaydetmeye ilgili idareler yetkilidir. Bu fıkra kapsamında gelir ve ödenek kaydedilen tutarlar bir sonraki ayın en geç onuncu iş günü içerisinde ilgili kurum ve kuruluşlarca bütçeye gider kaydıyla Fona aktarılır.

(4) Yönetim Kurulu tarafından onaylanan projelerin süreli olması ve harcama programı kapsamında ödenen tutarların ilgili kurum ve kuruluşlarca harcanmaması durumunda, harcanmayan tutarlar ilgili projenin bitişini müteakip en geç onuncu iş günü içerisinde ilgili kurum ve kuruluşlarca bütçeye gider kaydıyla Fona aktarılır.

(5) Birinci fıkra kapsamında ilgili kurum ve kuruluşlara aktarılan kaynakların yararlanıcılara aktarılabilmesi ve doğabilecek geri ödemelerin alınabilmesi için bahse konu kurum ve kuruluşlar 20/6/2013 tarihli ve 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun kapsamında faaliyet gösteren ödeme hizmeti sağlayıcılar, 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu kapsamında faaliyet gösteren finansman şirketleri ile kredi garanti kurumlarıyla protokol yapabilir.

(2) Birinci fıkra kapsamında aktarılan tutarlar genel bütçe kapsamındaki idareler için genel bütçeye, diğer idareler için ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının bütçesine gelir kaydedilir. Kaydedilen tutarlar karşılığını ilgili idare bütçelerinde açılacak tertiplere ödenek kaydetmeye ve bu suretle ödenek kaydedilen tutarlardan yılı içinde harcanmayan kısımları ertesi yıla devretmeye ilgili idareler yetkilidir.

(3) Geri ödeme öngörülen projelerde birinci fıkra kapsamında aktarılan tutarlar ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına geri ödenir. İlgili kurum ve kuruluşlara geri ödenen tutarları genel bütçe kapsamındaki idareler için genel bütçeye, diğer idareler için ilgili kurum ve kuruluşların bütçesine gelir ve ödenek kaydetmeye ilgili idareler yetkilidir. Bu fıkra kapsamında gelir ve ödenek kaydedilen tutarlar bir sonraki ayın en geç onuncu iş günü içinde ilgili kurum ve kuruluşlarca bütçeye gider kaydıyla Fona aktarılır.

(4) Yönetim Kurulu tarafından onaylanan projelerin süreli olması ve harcama programı kapsamında ödenen tutarların ilgili kurum ve kuruluşlarca harcanmaması durumunda, harcanmayan tutarlar ilgili projenin bitişini müteakip en geç onuncu iş günü içinde ilgili kurum ve kuruluşlarca bütçeye gider kaydıyla Fona aktarılır.

(5) Birinci fıkra kapsamında ilgili kurum ve kuruluşlara aktarılan kaynakların yararlanıcılara aktarılabilmesi ve doğabilecek geri ödemelerin alınabilmesi için bahse konu kurum ve kuruluşlar 20/6/2013 tarihli ve 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun kapsamında faaliyet gösteren ödeme hizmeti sağlayıcılar, 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu kapsamında faaliyet gösteren finansman şirketleri ile kredi garanti kurumlarıyla protokol yapabilir.

(İzmir Milletvekili Eyyüp Kadir İnan ve Düzce Milletvekili Ayşe Keşir ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

(Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Bilgi verme ve raporlama

MADDE 5- (1) Bu Kanunun uygulanması kapsamında Fon tarafından veri ve bilgi talep edilmesi halinde, ilgili kurum ve kuruluşlar ve 4 üncü maddenin beşinci fıkrası kapsamında protokol imzalanan kuruluşlar Yönetim Kuruluna sunulan projelere ilişkin talep edilen her türlü veri ve bilgiyi Fonun belirleyeceği şekil ve süreler içerisinde vermekle yükümlüdür.

(2) Fona ilişkin mali veriler en geç altışar aylık dönemler itibarıyla kamuoyu ile paylaşılır.

Muafiyet ve istisnalar

MADDE 6- (1) Fon, kurumlar vergisinden muaftır. Fonun bu Kanunda sayılan görevleriyle ilgili faaliyetlerinden elde ettiği gelirleri dolayısıyla iktisadi işletme oluşmuş sayılmaz. Bu muafiyet, Fonun kazanç ve iratları üzerinden 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yapılacak vergi kesintilerini de kapsar.

(2) Fon damga vergisi ve harçlardan muaftır. Fona yapılan bağış ve yardımlar veraset ve intikal vergisinden, Fonun kaynaklarından yararlanıcılara aktarılan tutarlar dolayısıyla bankalar ve finansman şirketleri tarafından tahsil edilen faiz tutarları ile kar payları banka ve sigorta muameleleri vergisinden ve kaynak kullanımını destekleme fonuna yapılacak kesintilerden müstesnadır.

(3) Fona yapılan nakdî bağış ve yardımların tamamı, 193 sayılı Kanun ile 5520 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde, gelir veya kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla beyan edilen gelirden veya kurum kazancından indirilebilir.

Yönetmelik

MADDE 7- (1) Fonun çalışma usul ve esasları ile 3 üncü ve 4 üncü maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Cumhurbaşkanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Bilgi verme ve raporlama

MADDE 5- (1) Bu Kanunun uygulanması kapsamında Fon tarafından veri ve bilgi talep edilmesi hâlinde, ilgili kurum ve kuruluşlar ve 4 üncü maddenin beşinci fıkrası kapsamında protokol imzalanan kuruluşlar, Yönetim Kuruluna sunulan projelere ilişkin talep edilen her türlü veri ve bilgiyi Fonun belirleyeceği şekil ve süreler içinde vermekle yükümlüdür.

(2) Fona ilişkin mali veriler en geç altışar aylık dönemler itibarıyla kamuoyu ile paylaşılır.

Muafiyet ve istisnalar

MADDE 6- (1) Fon, kurumlar vergisinden muaftır. Fonun bu Kanunda sayılan görevleriyle ilgili faaliyetlerinden elde ettiği gelirleri dolayısıyla iktisadi işletme oluşmuş sayılmaz. Bu muafiyet, Fonun kazanç ve iratları üzerinden 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yapılacak vergi kesintilerini de kapsar.

(2) Fon damga vergisi ve harçlardan muaftır. Fona yapılan bağış ve yardımlar veraset ve intikal vergisinden, Fonun kaynaklarından yararlanıcılara aktarılan tutarlar dolayısıyla bankalar ve finansman şirketleri tarafından tahsil edilen faiz tutarları ile kar payları banka ve sigorta muameleleri vergisinden ve Kaynak Kullanımını Destekleme Fonuna yapılacak kesintilerden müstesnadır.

(3) Fona yapılan nakdî bağış ve yardımların tamamı, 193 sayılı Kanun ile 5520 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde, gelir veya kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla beyan edilen gelirden veya kurum kazancından indirilebilir.

Yönetmelik

MADDE 7- (1) Fonun çalışma usul ve esasları ile 3 üncü ve 4 üncü maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Cumhurbaşkanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

(İzmir Milletvekili Eyyüp Kadir İnan ve Düzce
Milletvekili Ayşe Keşir ile 132 Milletvekilinin Teklifi)

(Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Yürürlük

MADDE 8- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde
yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 9- (1) Bu Kanun hükümlerini
Cumhurbaşkanı yürütür.

Yürürlük

MADDE 8- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde
yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 9- (1) Bu Kanun hükümlerini
Cumhurbaşkanı yürütür.

